Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН | 31 октябрь 1972 йил, сешанба | № 256 (15.427). | Баҳоси 2 тийин.

УЛУҒ ОКТЯБРЬ ШАРАФИГА

Пахта тайёрлаш халқ хўжалик планини муддатидан илгари бажарган Андижон областининг хўжаликларида мажбурият ҳисобига «оқ олтин» топширилмоқда. Суратда: терим суръатини бўшаштирмаётган Бўз районидаги «Улуғнор» совхози далаларида машиналар пахта термоқда.

Р. Ашуров фотоси. (ЎзТАГ).

МАШИНА — ДЕҲҚОН ҚАНОТИ

Республикамиз механизаторлари зўр жасорат кўрсатиб, машиналар билан 1. 900. 000 тоннадан ортиқ пахта териб бердилар ва бу соҳа бўйича планни анча ошириб адо этдилар. Улар ўз зиммаларига олган юксак социалистик мажбуриятларини ҳам яқин кунларда шараф билан бажарадилар.

Пахтамиз 4.100.000 тоннага етди

Ульянов районидаги «Москва» совхозининг пахтакорлари областнинг улкан хирмонига катта ҳисса қўшдилар. Бу хўжаликда ҳосилнинг деярли ҳаммаси машиналарда териб олинди. Суратда: (чапдан) машина терими дарғаларидан Ш. Жумаев, Ш. Каримов, Т. Холиқов ва пахтачилик бўлимининг бошлиғи Ю. Омонов ўртоқлар пахтазорда.

А. Тўраев фотоси.

МЕХАНИЗАТОРЛАРИМИЗНИНГ КАТТА ҒАЛАБАСИ

МАШИНАДА ПАХТА ТЕРИШ ПЛАНИ БАЖАРИЛДИ

Республика механизаторлари мамлакат пахтакор республикалари партия-хўжалик активи йиғилишининг қарорини амалга ошира бориб, пахтачиликнинг бундан буён ривожланиши техника тараққиётини жорий қилишга, пахта етиштириш соҳасидаги ҳамма ишларни, хусусан ҳосил йиғим-теримини механизациялаштириш даражасига бевосита боғлиқ эканлигини эсда тутиб, машинада пахта териш планини 30 октябрда бажардилар.

Республика пахта далаларида 27 мингдан ортиқ терим машинаси ишлади. Бу машиналар 1 миллион 900 минг тоннадан зиёд ёки тайёрланган ҳамма пахтанинг 46 процентини териб берди. Давлатга ўтган йилнинг шу вақтидагига нисбатан 160 минг тоннадан кўпроқ пахта топширилди. Машиналар бир миллиондан зиёд теримчининг меҳнатини бажарди ва пахта тайёрлашни мисли кўрилмаган тез суръатлар билан олиб бориш имконини берди.

Машинада пахта териш планини бажаришда областлар қуйидагича ҳисса қўшди: Сирдарё областида — 347 минг тонна, Андижон областида — 248 минг тонна, Тошкент областида — 246 минг тонна, Наманган областида — 237 минг тонна, Фарғона областида — 177 минг тонна, Сурхондарё областида — 128 минг тонна, Самарқанд областида — 125 минг тонна, Бухоро областида — 111 минг тонна, Хоразм областида — 108 минг тонна, Қашқадарё областида — 90 минг тонна ва Қорақалпоғистон АССРда 89 минг тонна пахта машинада териб олинди.

Сирдарё, Тошкент, Наманган областлари пахта теримини механизациялаштиришда жуда катта муваффақиятларга эришдилар. Сирдарё областида топширилган ҳамма пахтанинг — 71,6 проценти, Тошкент областида — 65 проценти, Наманган областида — 60 проценти машинада териб олинди.

Республикада ҳар бир машинанинг иш унуми 70 тоннани ташкил этди, ёки ўтган йилнинг шу пайтидагига нисбатан 8 тонна кўпроқ бўлди. Наманган областида ҳар бир машинанинг иш унуми ғоят кўп бўлиб, 113 тоннани ташкил этди, Фарғона ва Андижон областларида 90 тоннадан зиёд, Тошкент областида салкам 80 тонна бўлди.

Оқолтин, Дўстлик, Ильич, Мирзачўл, Задарё, Пахтакор районлари пахта теримини механизациялаштиришда юксак даражага эришдилар. Бу районларда жами пахтанинг 90 процентидан кўпроғи машинада териб олинди. Оққўрғон ва Учқўрғон районларида ҳамма пахтанинг 80 процентидан кўпроғи, Бўка, Юқори Чирчиқ, Пискент, Поп ва Ўрта Чирчиқ районларида 70 процентдан кўпроғи машинада териб олинди.

Республикада машина теримининг неча юзлаб моҳир усталари етишди. Буларнинг фидокорона меҳнати ҳосил йиғим-теримини комплекс механизациялаштириш соҳасида ана шу улкан ғалабани қўлга киритиш имконини берди. Булар орасида Марҳамат районидаги Ильич номли колхоздан Ҳ. Полвоков, Балиқчи районидаги «Қизил Юлдуз» колхозидан Т. Тожибоев, Избоскан районидаги Юсупов номли колхоздан К. Эргашев, Дўстлик районидаги Ленин номли қўриқ совхоздан Т. Дадажонов, Ильич районидаги «Правда» совхозидан ака-ука Шодиевлар, Ф. Раҳмонқулов, Шеробод районидаги «Янгиобод» совхозидан С. Продан, Ленин номли совхоздан А. Қурбонов, Гулистон районидаги «Коммунизм» колхозидан Ж. Кўчиев, Янгийўл районидаги Киров номли колхоздан Т. Охунова, Шеробод район комсомол комитетининг биринчи секретари Ч. Худоёрова, Дўстлик районидаги Ленин номли совхоздан Ш. Тўхтаева бор.

Бу ғалаба шонли механизаторларимизнинг фидокорона меҳнати, КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукуматининг пахтачиликни техника билан таъминлаш тўғрисидаги доимий ғамхўрликлари туфайли, партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларининг кенг кўламда олиб борган ташкилотчилик иши туфайли қўлга киритилди.

Машинада пахта териш давом этмоқда. Эндиликда 2 миллион тонна пахта теришдек шонли марра турибди. Механизаторлар юбилей йилида машинада пахта териш юзасидан олган социалистик мажбуриятларини тўла ва ошириб бажаришга астойдил бел боғлагандирлар.

ПЎЛАТ ҚЎЛЛАР

Колхозимиз меҳнат аҳли Бутуниттифоқ Қишлоқ хўжалик ходимлари куни арафасида катта ғалабани қўлга киритган эдилар. Районда биринчи бўлиб маррага етдик. 1210 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 27,1 центнердан хирмон кўтаргандик. Давлат омборига 3250 тонна «оқ олтин» тўкилди. Тайёрланган пахтанинг ҳаммаси биринчи сортга қабул қилинди. Юқори сортга пахта сотиш ҳисобида даромад анча кўпайди.

Ҳозир ҳосил чўғи 30 центнердан ошиб кетди. Лекин бу чегара эмас. 35 центнерлик маррани кўзлаяпмиз.

Мардона меҳнат табиий офат оқибатларини тугатиш, мўл ҳосил етиштириш имконини берди. Пахта тез етилди, теримга барвақт тушдик. Бу иш ниҳоятда уюшқоқлик ва тез суръатлар билан давом эттирилди. Қишлоқ хўжалигида барча меҳнатга яроқли аҳоли далага чиқди. Далаларда ишлаётганлар учун қулай шароитлар яратилди. Пахтакорларнинг иккинчи уйи бўлган дала шийпонлари кўнгилдагидек жиҳозланди. Оммавий-сиёсий ишлар кучайтирилди.

Ютуқлар омили — социалистик мусобақа яхшиланди. Бригадалараро 2 та кўчма Қизил байроқ таъсис этилди. Биринчи байроқ билан 150 сўм, иккинчи байроқ билан 100 сўм пул мукофоти белгиланди. Ҳар 10 кунда мусобақага якун ясаб, байроқни тантанали вазиятда топширяпмиз.

Колхозимизда кўпминг килограммчилар ҳаракати авж олдирилди. 600 теримчи шу ҳаракатга қўшилди. Улар орасида Оминахон Жамолова, Азизахон Абдуллаева, Ҳақиқатхон Абдусаломова ва бошқалар бор. Чевар теримчиларнинг ҳар бири бугунгача колхоз хирмонига 8-10 тоннадан пахта тўкди.

Терим илғорлари вақтида рағбатлантирилмоқда. Нормани бажарган теримчига 2 сўм 42 тийиндан ҳақ тўланмоқда. Энг кўп пахта терган теримчига ҳар беш кунда мукофот бериляпти.

Шу нарса қувончлики, юбилей йилида пахтачиликни комплекс механизациялаштириш, айниқса ҳосил йиғим-теримини машиналаштиришга алоҳида эътибор бердик. Ҳар йили колхозда машинада пахта териш плани бажарилмай қоларди. Ўтган йили колхоз бўйича ялпи ҳосилнинг атиги 16 проценти машинада териб олинган эди. Бу йил машинага муносабат кескин ўзгарди. Ялпи ҳосилнинг камида 60 процентини машиналар ёрдамида териб олишга сўз берганмиз. Мақсадга эришиш учун пухта тайёргарлик кўрдик. Айрим карталарни йириклаштирдик. Ғўзаларни машинабоп қилиб ўстирдик.

Ҳозир колхозимиз далаларида 15 та «зангори кема» ишлаб турибди. Ҳар бир машина бункеридан 200 тоннага етказиб пахта тўкишга эришамиз. Шу кунгача тайёрланган пахтанинг 50 проценти машинада терилди. Шу ҳисобдан 28 минг сўм фойда кўрилди.

Пахтани тез, тоза ва тўкмай териш — механизаторларнинг бош вазифасидир. Бунинг учун уларга қўшимча ҳақ тўланмоқда. Механизаторларимиз терим агрегатларини моҳирлик билан бошқариб, пахта планининг қисқа вақт ичида бажарилишига катта ҳисса қўшишди. Абдуназар Холиқназаров «17-ХВ» маркали икки қаторли машина билан 300 тонна пахта терди. Абдумутал Қурбонов, Собиржон Умрзоқов, Умайхон Азизова, Сотиболди Исҳоқов каби механик-ҳайдовчилар ҳам 220-250 тоннадан пахта териб бердилар. Пахта йиғим-теримининг жадал суръатлар билан олиб борилаётганлиги машиналар туфайлидир. Эндиликда пўлат қўлли механизаторлар колхоз ишлаб чиқаришининг ҳал қилувчи кучлари бўлиб қолдилар.

План бажарилишига Ўрмон Жамолов бригадаси салмоқли ҳисса қўшди. Бу бригада планини колхозда биринчи бўлиб бажарди. Ҳозир 45 центнерлик хирмон учун курашяпти. Энг муҳими — топширилган ҳосилнинг 80 проценти машинада териб олинди. Фарида Маҳкамова, Сиддиқали Ўринбоев, Авазхон Қўлдошев, Шамсиддин Тожиддинов, Жамила Эргашева бошлиқ бригадалар ҳам планни аллақачон тўлдириб, мажбурият ҳисобига пахта топширмоқдалар.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев қатнашган пахтакор республикалар партия-хўжалик активи йиғилиши қарорларидан илҳомланган колхозимиз пахтакорлари даладаги ҳосилни чамалаб кўриб яна 2 минг тонна пахта тайёрлаш, ҳосилдорликни гектар бошига 35 центнерга етказишга аҳд қилдилар. Ҳозир бутун диққат-эътибор мажбуриятни ҳам қисқа муддат ичида бажаришга қаратилган.

И. ПАТИДДИНОВ,
Андижон районидаги «Ямбол» колхозининг раиси.

ЗАФАР САТРЛАРИ

ХУЖАОБОД. «Россия» колхози районда биринчи бўлиб пахта тайёрлаш йиллик планини бажарган эди. Шу кунларда мажбурият ҳисобига пахта топширилмоқда. О. Умаров, А. Турғунов, Ж. Отажонов, И. Сатторов бошлиқ бригадалар 40 центнерлик маррани эгаллаб, 50 центнерлигига интиляпти. Бу бригадаларда ҳар куни йиллик планнинг икки процентига етказиб пахта топширилмоқда.

Н. ИНОҚОВ.

УЧҚЎРҒОН. Район меҳнат аҳли бирданига уч ғалабани қўлга киритди. Давлатга сут, шоли ва узум топшириш йиллик планлари ортиғи билан адо этилди. Тайёрлов пунктлари учқўрғонликлардан 4.550 тонна сут, 554 тонна шоли, 370 тонна узум қабул қилиб олди.

Ж. ҚЎЧҚОРОВ.

ЯНГИЙЎЛ. («Совет Ўзбекистони» махсус мухбири). Ўзбекистон ССР Олий Совети депутати Маҳмуд Исматов раислик қилаётган «Коммунизм» колхози муддатидан илгари маррага етди. Ҳар гектар ердан 33 центнердан хирмон кўтарилиб, йиллик пахта тайёрлаш плани бажарилди. Давлатга 1.300 тонна уруғлик «оқ олтин» етказиб берилди. Машина терими плани 128 процент адо этилди.

Пахтакорлар яна 800 тонна дурдона тайёрлаш мажбуриятини олдилар.

Ю. ЗИЁДОВ.

4.550 МИНГ ТОННА УЧУН

Ўзбекистон ССР областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида 1972 йил 30 октябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Халқ хўжалиги планига нисбатан процент ҳисобида)

Областлар	Бир кунда	Мавсум бошидан	Шу жумладан машина терими: Бир кунда	Шу жумладан машина терими: Мавсум бошидан
ҚАШҚАДАРЁ	1,02	122,33	1,63	94,71
СИРДАРЁ	1,10	118,15	0,43	123,30
АНДИЖОН	1,03	104,70	1,49	125,68
НАМАНГАН	1,07	104,09	1,66	159,59
ТОШКЕНТ	0,89	103,19	0,56	107,24
Фарғона	1,07	93,13	1,32	102,45
Сурхондарё	1,04	86,60	0,63	76,77
Бухоро	1,14	85,36	1,02	73,84
Самарқанд	1,89	75,12	3,03	75,52
Хоразм	1,75	71,43	2,79	59,54
ҚҚ АССР	1,03	67,65	1,38	63,64
Республика бўйича:	1,19	93,59	1,35	99,07
Шу жумладан ингичка толали пахта				
ҚАШҚАДАРЁ	1,47	105,88		
Сурхондарё	1,32	71,39		
Бухоро	1,59	70,98		
Республика бўйича:	1,46	84,09		

БУНКЕРДАН 300 ТОННА

Районимиз областдагина эмас, республикамизда ҳам пахтачиликни комплекс механизациялашда ташаббускордир. Холдор Хўжаев, Муродилла Юсупов сингари таниқли механик-ҳайдовчилар ҳам шу ердан етишиб чиққанлар. Район хўжаликларида етиштирилган ҳосилнинг деярли ҳаммаси «зангори кема»лар билан териб олинмоқда. Ҳозиргача район бўйича тайёрланган пахтанинг 90 процентдан кўпроғи машиналар бункеридан тўкилди. Бунда менинг ҳам маълум ҳиссам бор десам, хато бўлмас.

Икки йил бурун техникани эгаллашга қарор қилгандим. Механик-ҳайдовчилик курсини битирдим. Тажрибали механизаторлар ёрдамида техниканинг сирларини пухта ўргандим. Бултур мавсумда 250 тонна «оқ олтин» тердим.

Шу йилнинг бошларида мени бригада бошлиғи қилиб тайинлашди. Ўзимга билдирилган ишончни оқлаш учун астойдил ҳаракат қилдим. Бригада аъзолари билан аҳил ва ҳамжиҳат бўлиб меҳнат қилдик. Бригадага берилган икки трактордан бирини ўзим бошқардим. Ғўзаларга комплекс ишлов бердик, яхшилаб озиқлантирдик. Натижада мавжуд майдонларда мўлжалдан кўпроқ ҳосил етиштирилди. Терим бошланиши билан мен тўрт қаторли «Ўзбекистон» машинаси рулига ўтирдим. Машина хирмонга барака киритди. Етти иш кунида планни бажардик. 65 гектар пахта майдонидан пландаги 17 центнер ўрнига 32 центнердан хирмон кўтарилди. Менинг ўзим машинам билан 300 тоннадан ошириб «оқ олтин» тердим.

Ҳали далаларимизда ҳосил кўп. Ички имкониятларимизни ҳисоблаб чиқиб гектаридан олинадиган ҳосилдорликни 35 центнерга етказишга ва менинг ўзим машинада яна камида 50 тонна пахта теришга қарор қилдим. Олинган қўшимча мажбуриятни бажариш учун ҳамма имконият бор. Албатта, ўз сўзимиз устидан чиқамиз.

Зуҳра ҲАСАНОВА,
Наманган область Задарё районидаги «Украина» совхозининг механик-ҳайдовчиси.

ВАЪДАГА ВАФО

ОҚҚЎРҒОН. (ЎзТАГ). Ленин орденли «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхозининг пахтакорлари давлатга пахта топшириш юзасидан олинган социалистик мажбуриятларини бажардилар. Тайёрлов пунктига 15 минг тоннадан кўпроқ, яъни планда белгилангандан 2,8 минг тонна кўп «оқ олтин» элтиб берилди. 4100 гектар ердан гектар бошига салкам 37 центнер ҳосил олинди.

Ҳар бир икки қаторли агрегатда бир мавсумда юз тонна пахта териш юзасидан бошланган Бутуниттифоқ мусобақасининг ташаббускорлари бўлган совхоз механизаторлари ўз мажбуриятларини ошириб бажардилар. Улар 14 минг тонна, ҳар бир машинада ўрта ҳисобда 140 тонна пахта теришди. СССР Олий Советининг депутати Энвер Алиев ва КПСС XXIV съездининг делегати Абдусаттор Сулаймонов бошлиқ комплекс механизациялашган звенолар икки қаторли ҳар бир машина ҳисобига 170 тоннадан пахта териб, гектар бошига қирқ центнердан ортиқ ҳосил олдилар.

ПАРТИЯ ТУРМУШИ: БОШЛАНҒИЧ ТАШКИЛОТДАН ХАТ

МУСОБАҚАНИНГ КУЧИ

Совхозимиз коллективи тўққизинчи беш йилликнинг иккинчи йилини муваффақиятли якунламоқда. Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари тайёрлаш планлари муддатидан илгари бажарилди. Пахта тайёрлаш ва давлатга сотиш йиллик планини районда биринчи бўлиб уддаладик. 1570 гектар майдондан тайёрлов пунктларига 2700 тоннадан ортиқ чўл пахтаси етказиб берилди. Ҳосилнинг 90 проценти биринчи сортга қабул қилинди. Айниқса, «Комсомол» ва Ленин номли бўлимларда эришилган муваффақиятлар катта бўлди. Ҳар гектар ердан 19-20 центнердан пахта сотган бу бўлимларнинг ишчилари ҳосилдорликни 30 центнерга етказиш учун қизғин кураш олиб бораётирлар.

Социалистик мусобақа яхши йўлга қўйилгани, мусобақа шартларига тўла риоя қилинаётгани, оммавий-сиёсий ишлар таъсирчанлиги оширилгани йиғим-терим суръатини авж олдиришда муҳим роль ўйнади. Социалистик мусобақа ҳар беш кунда якунланмоқда. Илғорлар мунтазам равишда моддий ва маънавий жиҳатдан рағбатлантириб борилляпти.

Машина терими — суръатга қанот дейишади. Механик-ҳайдовчиларимиз машинада пахта териш йиллик планини октябрь ойининг бошидаёқ районда биринчи бўлиб адо этган эдилар. Шу кунгача «зангори кема»лар бункеридан 1600 тоннадан ортиқ «оқ олтин» тўкилди. Суръатнинг ошишида ва планларнинг бажарилишида партия ташкилотининг совхоз ишчилар комитети билан ҳамкорликда олиб борган ташкилий-оммавий тадбирларининг таъсир кучи катта бўлди. Машина терими учун ажратилган 900 гектар майдон мавсумга яхши тайёрланди. Ғўза барглари барвақт тўктирилди. Терим агрегатлари айланадиган жойлар текисланди. 16 механик-ҳайдовчи бир вақтда теримни бошлаб юборди. Улар мусобақанинг асосий шарти — кўп ва айни пайтда тоза, ҳосилни нес-нобуд қилмай теришга эътиборни кучайтирдилар. Социалистик мусобақа якунланиш арафасида махсус комиссия терилган ҳосилнинг миқдори билан бирга тоза ва сифатли терилганини ҳам эътиборга олди. Пахтани тўкмай, ифлос қилмай терган механик-ҳайдовчилар алоҳида рағбатлантириб борилди. Ҳар беш кунликда мукофот фондидан 2 минг сўм намунали ишлаётган, ўз ҳамкасбларига ўрнак бўлаётган механизаторларни моддий рағбатлантириш учун сарфланмоқда.

Муваффақият — мусобақа маҳсули. Хўжалигимиз механик-ҳайдовчилари яна камида 500 тонна ҳосилни териб беришга қарор қилишган. Қўшимча мажбурият ҳисобига пахта тераётган Абдуллажон Усмонов, Холматжон Бойқўзиев, Ғуломжон Турғунов, Исроилжон Акбаров, Холмирза Гулшанов каби механик-ҳайдовчилар шу кунгача 140-180 тоннадан «оқ олтин» териб беришди. Ҳозиргача ҳар бир терим агрегати билан ўргача 100 тоннадан пахта терилди.

Совхоз партия комитети, дирекция ва ишчилар комитети социалистик мусобақа илғорларини рағбатлантириш мақсадида бўлимлар ва бригадалар ўртасида биттадан кўчма Қизил байроқ, механик-ҳайдовчилар учун вимпель ҳамда пул мукофотлари таъсис қилган. «Комсомол» бўлимининг Умарали Қўчқоров, Холматжон Исмоилов, Ленин номли бўлимнинг Ёқубжон Исмоилов, Эгамберди Арслонов, Ғанижон Шерғозиев ва «Партия XXIV съезди» бўлимининг Абдураҳим Абдураҳмонов ўртоқлар бошлиқ бригадалари бир неча марта мусобақада ғолиб чиқдилар. Бу бригадаларда гектаридан 23-30 центнердан пахта топширилди. Аммо суръат бўшашгани йўқ. Тайёрлов пунктига «оқ олтин» топшириш қизғин давом этяпти.

Совхозимиз — райондаги энг кенжа хўжаликлардан бири. Унинг ташкил топганига тўрт йил бўлди. Ана шу қисқа давр ичида совхознинг экин майдонлари қарийб 1600 гектар кенгайди. Қум барханлари чекиниб боряпти, шўрхок ва зах ерларнинг мелиоратив ҳолати яхшиланиб, серҳосил пахтазорларга айлантирилмоқда. Келгусида янги ерларни ўзлаштиришни мақсад қилиб қўйган совхозимиз меҳнат аҳли муваффақиятларни янада мустаҳкамлаш учун курашни авж олдираётирлар. Пахтазорларимизда ҳали ҳосил кўп. Мақсадимиз — ялпи ҳосилни 3500 тоннага етказишдир. Ҳосилнинг сўнгги граммигача йиғиб-териб олиб, мажбуриятимизни ҳам албатта бажарамиз.

С. САИДАЛИЕВ,
Фарғона область, Фрунзе районидаги Фрунзе номли совхоз партия комитетининг секретари.

СССР 50 ЙИЛ

Зулфия Давлатниёзова Қорақалпоғистонда барпо этилаётган кўплаб маъмурий ва маиший бинолар қурилишида муносиб ҳисса қўшаётган меҳнатсевар бунёдкорлардан бири. У 166-қурилиш трестининг 1-қурилиш бошқармасида узоқ йиллардан бери кранчилик қиляпти. ҚҚАССР Олий Советининг депутати бўлган бу қурувчи аёл смена топшириқларини доимо 140-150 процентга етказиб бажармоқда. Суратда: Зулфия Давлатниёзова. Р. Саидов фотоси

Бугун Тошкентда Ўзбекистон театр жамиятининг IV съезди очилади

САҲНА САНЪАТИ — ҲАЁТ МАКТАБИ

Бунёдкор ва қаҳрамон совет халқи шу кунларда илҳом-иштиёқ, зўр руҳий кўтаринкилик билан яшаб, меҳнат қилмоқдалар. Бу йил тарихга олтин ҳарфлар билан ёзилиб қолувчи юбилей йили — СССРнинг шонли 50 йиллик тўйи йили ҳар соҳада, ҳар жабҳада улкан ютуқлар билан кутиб олиняпти. Ўзбекистон театр ходимлари учун бу йил алоҳида аҳамиятга эга. Саҳна санъати усталари мана бугун ўзларининг улкан анжуманларига — Ўзбекистон Театр жамиятининг навбатдаги IV съездларига тўпланишади. Съездимиз саҳна санъаткорларининг ўтган давр ичида олиб борган фаолиятларига якун ясайди, қўлга киритилган ютуқлар, йўл қўйилган камчиликлар борасида қизғин фикр алмашувлар бўлади, қилинган ва қилинадиган ишлар тўғрисида гаплашиб, янги режалар белгилаймиз.

Икки съезд ўртасидаги муддат ичида Ўзбекистон Театр жамияти муҳокама қилса, қувониб гапирса арзигулик қатор ишларни амалга оширди. Шу йилларда театр жамияти истеъдодли, талантли ёшлар билан мустаҳкамланди. Жамият аъзоларининг умумий сони бугунги кунда 1482 кишини ташкил этади. Булар орасида актёрлар, режиссёрлар, рассомлар, дирижерлар, санъатшунослар, гримчилар, музикашунослар, театрларнинг раҳбарлари ва бошқалар бор. Булар тинмай ижод қилувчи, изланувчи жамиятимиз вакилларидир.

Съездлар оралиғида Театр жамиятимиз қуйидаги ишларни амалга оширди: жамиятимизнинг 8 марта пленуми ўтказилди. Пленумларда «Театр ва драматургия», «Ўзбекистонда театр танқидчилигининг аҳволи ва уни яхшилаш чоралари», «КПСС XXIV съезди қарорларини ҳаётга татбиқ этишда театр ходимларининг вазифалари» каби ижодий масалалар кенг ва атрофлича муҳокама қилинди.

18 бор ижодий конференция ўтказилди. М. Горькийга бағишланган конференция, «Фарғона театрининг ижодий имкониятлари», «Андижон театри 50 ёшда», «Ўзбекистон халқ театрларининг истиқболига оид актуал проблемалар», «Академик Ҳамза театри 50 ёшда», «Болаларни эстетик руҳда тарбиялашда қўғирчоқ театрларининг роли», «Станиславский номидаги Қорақалпоқ театрининг ижодий қиёфаси» каби қатор мавзуларда чуқур мазмунли, таъсирли йиғинлар бўлиб ўтди.

16 марта ўтказилган семинарда актуал масалалар бўйича фикр алмашувлар бўлди. Республика ёш драматурглари, театр рассомлари, танқидчилари ва тақризчилари, профессионал ва халқ театрлари режиссёрлари, қўғирчоқ театрлари раҳбарлари иштирокида семинарлар ўтказдик.

Республика миқёсида 16 марта конкурс, кўрик ва фестиваллар бўлди. В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига, энг яхши тақриз ва театр санъатига оид мақолага, халқ театри учун энг яхши пьесага, энг яхши драматик, опера ва балет асарларига конкурслар уюштирилди.

Икки съезд ўртасида «Андижон театри», «Обид Жалилов» каби китоблар нашр эттирилди. Ҳозир «Бернора Қориева рақслари», «Сўз санъати», «Ўзбекистон қўғирчоқ театри» китоблари тайёр қилиняпти.

Жамиятимиз театр рассомларини ҳам унутгани йўқ. Тошкент ва Ленинградда «Гримдаги актёрлар» номли кўргазма намойиш этилди. Шунингдек, ёш театр рассомларининг ишлари, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби Д. Ушаков асарлари, театр рекламалари кўргазмалари ташкил этилди.

Театр жамиятимиз республика маданий ҳаётида актив иштирок этади. Қардош республикаларда ўтказилаётган адабиёт ва санъат декадалари, ҳафталиклари, маданият кунларида жамиятимиз аъзолари фаол қатнашдилар.

Кейинги ўтган йиллар воқеаларга бой бўлди. Гўзал Тошентимизда биринчи марта Халқаро актёрлар уюшмасининг анжумани ўтказилди. Болгариянинг Хасково округидаги Иван Димов номли театр саҳнасида болгар тилида Ҳамзанинг «Бой ила хизматчи» асари янграли. У ҳозир муваффақиятли ўйналмоқда. Шунингдек, бу асар Олмаотада корейс театри томонидан ҳам саҳналаштирилди. Тошкентда Ўрта Осиё ва Қозоғистон республикалари қўғирчоқбозларининг биринчи фестивали бўлди. Москвада Ўзбекистон театри куни ташкил этилди.

Партия ва ҳукуматимиз бошқа соҳалар каби театр санъатига ҳам катта эътибор қиляпти. Кейинги йилларда қабул қилинган қатор қарорлар фикримизнинг далилидир. Биз ана шу буюк ғамхўрликларга нима билан жавоб беряпмиз? деган ҳақли савол туғилади. Бунга қилаётган ишларимиз, ижодий фаолиятимиз билан жавоб берамиз.

Театр санъатининг ғоявий-бадиий заминини репертуар ташкил қилади. Репертуар—драматургия демак! Бу борада сўнгги йилларда бирмунча олға силжишлар бўлди. Театрларимиз актуал, янги мавзуларда замонавий асарлар яратишди. Драматургияда кекса, тажрибали авторлар сафига бир қатор ёш истеъдодли қаламкашлар кириб келди. Театрларнинг бугунги репертуарини талантли ёшлар — Ў. Умарбеков, Э. Воҳидов, В. Барабаш, М. Каримов, А. Иброҳимов кабиларсиз тасаввур қилиш қийин. Уларнинг асарлари муваффақиятли ўйналиб келинмоқда.

Республика театрлари репертуари Улуғ Октябрь революциясининг 50 йиллиги, В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги юбилейлари муносабати билан тарихий ва замонавий энг яхши асарларни саҳналаштириш орқали анча бойиди. Лекин, бу соҳада ҳали хийла камчиликлар мавжуд. Ҳали ҳам ҳаётни юзаки тасвирлаган, енгил-елпи ёзилган асарлар учраб турибди. Бу ҳолни айниқса область театрларида кўпроқ учратамиз.

Шу кунларда республика театрлари шонли сана—СССРнинг 50 йиллик тўйига бағишланиб ўтказиладиган қардош республикалар драматургияси ва театрларининг Бутуниттифоқ фестивалига қизғин тайёрланмоқда. Деярли ҳар бир театр қардош драматурглар ижодига мурожаат қилишмоқда. Куни кеча Львов шаҳридаги Совет Армияси театри коллективи М. Шайхзоданинг «Мирзо Улуғбек»ини томошабинларга тақдим этди. Бу каби ўзаро ҳамкорлик ҳоллари кўпайиб боряпти.

Лекин, шундай бўлсада, бу борада ҳали кўп иш қилишимиз керак. Кези келганда шуни ҳам айтиш керакки, драматургларимиз, театр арбоблари, хусусан санъаткорлар шонли ишчилар синфи, миллион-миллион тонналаб пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етказиб бераётган дала қаҳрамонлари олдида ҳали қарздордирлар.

Театр ижодий коллективида режиссернинг ўз ўрни бор, яъни у ғоявий раҳбар, асосий фигура. Санъаткор образлар орқали фикр юритганидек, режиссер ҳам шундай фикрлаши керак. У тажрибали, билимли, ўз ишининг устаси бўлмоғи лозим. Ана шу талаблар нуқтаи-назаридан қарайдиган бўлсак, ҳали бу соҳада ҳам камчиликлар борлигини яққол кўриш мумкин. Кўпгина театрлар чинакам талантли, чуқур мулоҳазали режиссёрларга муҳтождир.

Ўзбекистон театр жамиятининг IV съездида ана шу масалалар ва яна бошқа қатор масалалар юзасидан рўй-рост, очиқчасига гаплашиб олинади. Область театрларининг аҳволи, танқидчилик ҳақида, актерлар масаласи, театр ва томошабин, пьеса ва ижро каби муҳим масалалар юзасидан чиқишлар бўлади. Хуллас, съездимиз шу кунгача амалга ошириб келган ишларимизга сарҳисоб ясайди, эндиги қиладиган ишларимиз режаларини тузиб беради. Ҳаёт мактаби, деб ном олган саҳна санъатимизнинг истиқболи, келажаги равнақи учун муҳим чоралар белгилайди.

О. ХЎЖАЕВ,
СССР халқ артисти, Ўзбекистон Театр жамияти правлениесининг раиси.

А. ЁҚУБХЎЖАЕВ,
Ўзбекистон Театр жамиятининг масъул котиби.

ФАН ВА ТЕХНИКА ЯНГИЛИКЛАРИ

ҚУЁШ ҲАРОРАТИ ЎРГАНИЛАДИ

СССР Фанлар академиясининг Қрим астрофизик обсерваториясида қуёшнинг ёнишини олдиндан айтиб бериш бўйича умумиттифоқ кенгаши бўлиб ўтди. Кенгашда мамлакатимизнинг кўплаб обсерватория ва институтларидан олимлар иштирок этдилар. Қрим астрофизик обсерваториясининг директор ўринбосари Н. Стешенко ўз сўзида шундай деди:

— Қуёшнинг ёниши — кўпгина астрофизикларнинг диққатини анчадан буён ўзига жалб қилиб келаётган ғоят қизиқарли ҳодисалардан биридир. Ёниш пайтида ер атмосферасининг юқори қатламига ва ер атрофидаги космик кенгликка керакли таъсир ўтказувчи улкан қувватли энергия ажралиб чиқади. «Қуёшли ҳаво» билими ҳаётнинг турли соҳаси ва кишилар фаолияти учун, айникса космонавтика учун жуда муҳимлиги, табиийдир. Ёнишни олдиндан айтиб бериш методи нимага асосланган? Энг аввало қуёшнинг актив областида магнит майдонининг структураси муфассал ўрганиб чиқилди. Бошқа қатор белгилар, шунингдек қуёш радионурланишининг характери ҳам ҳисобга олинди.

ЯНГИ МАХСУС АППАРАТ

Нефть, газ ва бошқа фойдали қазилмаларни қидириш учун совет — француз мутахассислари биргаликда махсус аппарат яратдилар. Бунда сейсмик разведка методидан фойдаланилди. Мавжуд модификациялардан фарқи — бу аппарат ер ости қатламларининг аниқ чуқурлигини белгилаб беради, бошқа чет эл аппаратларига қараганда енгил, ишлатилиши қулай ва оддий.

ИЛМИЙ МАРКАЗ

Шоличилик бўйича Совет Иттифоқида учинчи илмий марказ (илгари бундай марказлар Краснодар ва Тошкентда бор эди) ташкил этиш масаласи ҳал этилди. Навбатдаги илмий марказ Қозоғистоннинг асосий шоли плантациялари жойлашган Қизил-Ўрда шаҳрида бўлади. 1975 йилнинг охирига бориб Қозоғистон ССРда бу экин майдони 120 минг гектарга кўпаяди.

ҲУСН

ҲИКОЯ

Ҳожи АХМАР.

Камина ҳажвий бир мавзуни ўйлаб автобусда кетаётган эдим, ўрта ёшли миқти бир аёл дабдурустдан савол қилди:

— Менинг бирон жойим қийшиқ эканми?!

— Йў-ўқ — дедим шоша-пиша.

— Бўлмаса дўхтирга кўрин, яна башарангга қараб ишшаядия!

Сатира ва юморбоп нақд лавҳа! Демак, бир-икки маҳалла, уч-тўрт квартал, беш-олти гастроном, етти-саккиз автобус айланиб чиқилса, тўққиз-ўн кунда ажойиб фельетон тайёр!

Лекин редакторимиз таклифни эшитиб, мийиғида кулди:

— «Тўққиз-ўнни» қўятурсак, — деди у. — Негаки, сизга «йигирма-ўттизлик» топшириқ бор.

Билсам, камина шаҳардан йигирма-ўттиз чақирим сафар қилиб, профессор Алимов ҳақида очерк ёзишим керак экан. Акс ҳолда эртага профессор командировкага кетади.

Кун иссиқ. Автобус шаҳардан ташқари кетаётган кишилар билан тўла. Қийнала-қийнала Ёнариқ деган бекатга етиб бордим. У ерда профессор ҳовлисига етгунча яна бир-икки минг метрни пиёда босиш кераклигини эшитиб, кайфим чоғ бўлди. Негаки, йўл-йўлакай хаёлга чўмиш мумкин. Масалан, профессор уйига етиб борилгач, муздек қимиз ичилади (илло профессор қимизга яқин жойда яшайди). Кейин етти-саккиз марта сувга калла ташланади. Бунинг устига профессор жуда меҳмондўст одам.

Аммо хаёлнинг ранго-ранг пуфаклари профессорникига етиб бориш билан пақ-пақ ёрилди. Чунки камина ҳашарнинг энг қизиган пайти устидан чиқиб қолдим. Бир ёқда кран. Бир ёқда профессор бошлиқ беш ҳашарчи. Улар тутдек тўкилган пахса девор ўрнига янги бетон девор қилишяпти. Вазифа: кечгача ўнта бетон столба ўрнатиш ва кран билан уларга плиталар жойлаш керак. Акс ҳолда бугунги иш эртага эмас, балки бу йилги иш янаги йилга қолиб кетади. Аввало кран бир кунга келган, қолаверса, эртага азонлаб соат олтида профессор икки ойга командировкага кетади. У қайтгунча қиш бўлиши мумкин. Яна, ҳашарчилар ойда-йилда бир йиғилиб қолган.

Кийимни ҳам ечиб ўтирмай, ҳашарчилар қаторига турдим. Улар мамнун бўлиб мени дарҳол юқори олишди—яъни деворга чиқариб, қўлимга гурзи тутқизишди: чунки плиталар ҳар гал тиқилиб қолади, уларни гурзи билан суриб туриш керак. Яна ҳашарчилар ичида ёшроғи каминанинг ўзлари бўлиб чиқдилар.

Хулласи калом, номозшомгача тўққизта столбага плита ўрнатилди. Кейин шу ерда турган катта столбага чиқиб, битта лампочка осиб тушилди ва чироғ ёруғида ҳамма ёғи илдиз чиққан ўнинчи чуқурни кавлашга ёрдам берилди. Лекин илдизлар кўпайса кўпаяди-озаймайди. Профессор бошини қашиб туриб, столбани ҳам, чуқурни ҳам ярим метр қисқартишни таклиф этди. Айни вақтда унинг кичик ўғли чиқиб, ош пишганидан хабар берди. Ғайратимизга ғайрат қўшилиб ишга киришдик ва ҳуфтон кезида чўлтоқ столбани жойлаб, тагини бетонладик. Камина деворга қараб ошиқдим. Лекин афсуски, кейинги аснода яна пастга сакрашга тўғри келди: чунки қўлга гурзи олиниши билан столба тагида лампочкадек чайқалган бир кимса пайдо бўлди. У қўлини охирги столбага бигиз қилиб, профессорга қатъий фикр айтди:

— Б-б-б-у столбани қ-қайта қуриш керак...ик!

Профессор муросасозлик билан аҳволни тушунтирар экан, ичкаридан яна хабар чиқди:

— Ада, ош ланж бўлиб кетди!

Профессор пайтдан фойдаланиб, кимсани уйга таклиф қилди, ўғлига: «Аҳмад, Темирғали акангни уйга олиб кир!» — деди.

Лекин кимса ҳамон ўзиникини маъқуллайди: «столбани қайта қурасанлар, вассалом!»

Каминанинг намозшом бўлиб турган кайфи ҳуфтон бўлди. Девордан сакраб, унинг олдига бордим.

— Юришни биласанми?!

— Б-биламан!

— Билсанг, қани бир йўргала. Мен кўрай!

Кимса шокосанинг уч бурчагига ўхшаган совуқ кўзларини менга тикди.

— Бу одам б-бизнинг п-прорабга ўхшар экан! — деди. Кейин прорабнинг таржимаи-ҳолини гапириб кетди. У ҳам Темирғалини менга ўхшаб бир кўришда ёмон кўриб қолипти. Ўтган ой йигирма процент мукофот пулини қирқипти. Янги одам-да! У бош инженерга борипти. Бош инженер прорабнинг мукофотини юз процент қирқиб ташлапти. Хе-хе...ик!

— Б-бош инженер ўғил бола, — давом этди кимса. — Иккита ўғил боласи ҳам бор. Хотини ҳам ўғил бола. З-заводда, касалхонада ишлайди...

Бу вақт кран ишлаб кетди. Камина тишимни қисиб деворга сакрадим. Лекин маст ҳамон бош инженернинг таржимаи-ҳолини сўзлайди. Профессор ҳамон уни эшитади. Мен эса тамом таажжубдаман. Ниҳоят, профессор столбани кўрсатиб кимсага бир нарсани тушунтирди. Афтидан уни қайта ўрнатишга ваъда берди. Кимса шундагина ёруғ доирани тарк этди.

— Жуда мен боп одам эканку! — дедим профессорга девордан.

— Айни! — деди у. Ёзсангиз ҳамма раҳмат айтади! Жафо чекмасанг жонона қайда! Тоққа чиқмасанг дўлона қайда! Ахир камина ўйлаб юрган мавзу узук бўлса, бу шахс унга жавҳар тош-ку!

Камина тўққиз билан ўн орасида профессорнинг ошини иштаҳасиз еб, ўн бир билан ўн икки орасида базўр уйга етиб бордим.

Эрталаб узук ва жавҳар ҳақидаги поэтик ўхшатиш оқизмай-томизмай редакторга етказилди. Шеф одат бўйича дарҳол тузатиш киритди: яъни, камина жавҳар деган нарса оддий шиша бўлиб чиқмаслиги учун мутахассисга кўрсатиш керак. Энг яхши «мутахассис» аввало ўша маҳалланинг участковойи. Қолаверса, қўни-қўшнилар ҳам унча-мунча заргардан қолишмайди. Шундай қилиб, камина ишга киришдим. Кечқурун бир пиёла аччиқ чойни ичиб, ижод мурувватини бурайман. Кўнгил чироғи ярақ этиб ёниб, бир-биридан сатирик, бир-биридан юмористик образларга нур сочади. Қалам асов отдек ўзи юриб кетади...

Хуллас, олтинчи кун «узук» тайёр бўлиб, унга «тош» ўрнатиш қолди. Дам олиш куни бўлишига қарамай, Ёнарариққа жўнадим. Бекатдан йўлни тўғри маҳалла участковойи ўртоқ Ашуровнинг кабинетига қараб солдим. Билсам у районга кетипти. Демак бош «мутахассис» келгунча қўни-қўшниларни айланиб чиқамиз.

Биринчи учраган дарвозага кирдим.

Комбинезон кийиб олиб иккита паҳлавондек йигит каминанинг «узук» ва «жавҳар» ҳақидаги ҳикоясини диққат билан эшитишди. Кейин улардан каттароғи дарвозани, кичикроғи муштини кўрсатди:

— Кани туёқни бир шиқиллатсинлар!

Яхшиям орага йигитларнинг онаси тушди. Бўлмаса калтак ейиш ҳеч гап эмасди. Ҳайрон бўлиб иккинчи ҳовлига кирдим. Озғингина кампир фельетон ҳақида эшитиб, каминани дуо қилди. Дастурхон ёзиб, юмшоқ нон, бир пиёла шинни қўйиб, чой берди:

— Бир эмас, ўнта филятун ёзсангиз арзийди, болам! — деди, — Темирғали кам бўлмасин! Бола-чақасининг бахтини кўрсин.

Кампир оғзим очилиб қолганига парво қилмай, уни мақтаб кетди. Гап мазмуни, маҳаллада ундан яхши одам йўқ! Ўтган ҳафта барака топкур келиб уларнинг ҳам дуосини олди. Ўзи эски қувурлар олиб келиб, ўзи пайванд қилиб, мана бу қўшнилар чиқазиб қўйган ифлос сувни ҳовлидан ташқари чиқариб берди. Кампир қўлига йигирма беш сўм бериб эди, олмади. «У ҳам қўшни, мен ҳам қўшни!» деди. Кўча бошидаги ўғли армияга кетган чол-кампирларга катта ариқдан сув тушириб берди. Маҳаллада кимнинг темир-терсак, электр иши бўлса бориб қилиб беради. Бир тийин бер, демайди.

Учинчи ҳовлида каминани мўйлаби шопдек қария қарши олди:

— Отаси раҳматлик шунақа одам эди,—деди у.—У ҳам ким кўринганга яхшилик қилиб юрарди. Одамдан яхши ном қолади, дегувчи эди. Отасининг боласи-да!

Билсам, мени урмоқчи бўлган икки йигит ҳам Темирғалининг отасининг тузини ичган. Уруш йиллари—оталари фронтда, оналари оғир касал бўлиб касалхонада ётганида, гўдакларни шу чол тарбият қилган.

— Маҳалла-кўйнинг аризачиси ҳам шу Темирғали, — деб хулоса қилди қария. — Ҳамма қоғозини унга келтиради. У ҳам қоғозларни районгами, областгами индамай олиб кетаверади. У ҳақда газетага ёзсангиз кўп савоб иш қилган бўласиз.

Мен билан хайрлашар экан, чол профессор Алимов Темирғалини кўп ҳурмат қилишини илова қилди.

Камина энди йўлни тўғри Темирғали ҳовлисига қараб солдим. Мезбон мен билан кўришди. Бир қадар шубҳа билан тикилган хотинига дастурхон ёзишни, ўзига ўхшаган ўн яшарча ўғлига боғчадан олма териб келишни буюрди.

Темирғалининг хотини икки коса аччиқ шўрва ва бир шиша вино келтириб қўйди. Мезбон бир рюмкани тўлдириб олдимга сурди ва шишани яна бекитди.

— Ўзингизчи?

— Мен ичмайман, — деди у бир қадар гуноҳкорона.

— Ўтган галчи?

Темирғали унда мажбур бўлганини айтди. Ўша кун газетада унинг расми чиққан экан. Бригада аъзолари йиғилиб «ювишипти». Эртаси доктор чақириб уни қойиб берипти. У доктор бош инженернинг хотини экан. Рентгенга солиб кўриб, санаторийга юбормоқчи бўлипти. Темирғалининг қизи Найлани яхши кўраркан. Уни ҳам ўзи каби рентгенчи қилмоқчи эмиш. Дилма-дил ойна дегандек, у ҳам бош инженернинг болаларини яхши кўраркан. Яқинда ўз болалари билан бирга уларни ўйнатгани Чорвоққа олиб борипти. Қайиққа тушишипти. Ўзи кўп яхши доктор...

Эшикда Темирғалининг хотини кўринди:

— Меҳмонга овқат едирасанми, ёки ҳа, деб гапиравērасанми?

Темирғали жим бўлиб қолди.

Шу ерда биринчи марта унинг қиёфасига диққат билан тикилдим: келишган, ҳусндор йигит.

Темирғали анчадан кейин хўрсиниб қўйди:

— Афсуски, профессор столбани қийшиқ қўйди. Уни қайтадан ишлаш керак.

ШОЛИ—ДАВЛАТГА

Республика областларида шоли ўриш ва тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 30 октябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

Биринчи стун — областлар, иккинчи стун — ўрилган майдон гектар ҳисобида, учинчи стун — бажарилиш проценти тўртинчи стун — давлатга топширилган шоли тонна ҳисобида, бешинчи стун — бажарилиш проценти.

Хоразм	8310	93,9	30510	109,0
ҚҚАССР	23993	89,9	69666	107,2
Сурхондарё	2883	92,8	8353	104,4
Наманган	1635	48,7	4667	103,7
Андижон	2576	93,0	7185	102,6
Сирдарё	5922	94,0	18659	100,8
Тошкент	9137	89,0	25013	92,6
Самарқанд	1246	71,2	3069	87,7
Фарғона	1253	50,0	3040	86,8
Республика бўйича:	56955	86,8	170162	103,1

Али Нурмамбетов Тошкент Қишлоқ хўжалик машинасозлиги заводининг 2- цехида 7 йилдан буён токарь бўлиб ишлаб келаётир. Олтин юбилейга муносиб армуғон ҳозирлаш юзасидан ўз зиммасига оширилган мажбурият олган серғайрат ишчи шу кунларда йиллик топшириқни бажариш арафасида турибди. Суратда: Али Нурмамбетов иш устида. И. Глауберзон фотоси

ИЛҒОР ТАЖРИБАЛАР МАКТАБИ

ЧОРВАЧИЛИК ВА МЕХАНИЗАЦИЯ

Совхозимиз пахтачилик ва чорвачиликка ихтисослаштирилган. Давлатга ҳар йили 15,5-16 минг тонна пахта етказиб беряпмиз. Бундай муваффақиятга асосан ҳосилдорликни ошириш, дала ишларини комплекс механизациялаш, кимё мўъжизаси — ўғитлардан самарали фойдаланиш йўли билан эришяпмиз. Чорвачиликни ривожлантириш, маҳсулот етиштиришни кўпайтиришда ҳам шаҳдам олға боряпмиз, сут, гўшт, тухум, жун ва бошқа хил маҳсулотлар тайёрлаш давлат планлари ва социалистик мажбуриятлар муттасил адо этиляпти. Бундай ғалабага озуқа базасини мустаҳкамлаш, чорва биноларини қуриш ва оғир меҳнат талаб қиладиган ишларни комплекс механизациялаш орқали муваффақ бўляпмиз. Хўжалигимизда ишлаб чиқариш топшириқларини бажариш муқаддас бурчга айланди.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев СССР Касаба союзларининг XV съездида сўзлаган нутқида бундай деди: «Ҳозирги беш йиллик план биз ҳаммамиз бугун ва эртага кечагидан кўра яхшироқ ишлашимизни ҳисобга олиб тузилган. Келинглар, очиқчасига гаплашиб олайлик, бу — беш йиллик планни муваффақиятли бажаришнинг зарур шарти бўлади. Агар биз аввалгидан кўра яхшироқ ишлашни ўрганиб олмасак, планни бажариш жуда қийин бўлиб қолади, агар ўрганиб олсак, планда белгиланганидан кўпроқ натижаларга ҳам эриша оламиз, келгусида янада тезроқ олға бориш учун зарур заминни ярата оламиз. Ҳамма планларимизни бажаришдаги муваффақиятларнинг гарови — талабчанликни ва масъулият туйғусини оширишдан, зўр ғайрат билан виждонан меҳнат қилишдан иборат».

Биз жамоат чорвачилигини ривожлантириш, маҳсулот етиштиришни кўпайтиришда ана шу йўлдан боряпмиз. Аввало, чорвачилик тармоғи бўйича планлар тузилаётганда ички резервларни ҳисобга оламиз, давлат планларининг бажарилишини биринчи ўринга қўямиз. Сўнгра мутахассислар, тажрибакорлар билан маслаҳатлашамиз, уларнинг таклиф-мулоҳазаларини инобатга оламиз. Ниҳоят, ўтган хўжалик йилининг якунларини атрофлича муҳокама қиламиз, ютуқларни мустаҳкамлаш, нуқсонларнинг такрорланишига йўл қўймаслик режаларини белгилаймиз. Энг муҳими — планлар тузилиб тасдиқдан ўтказилгач, уни ижрочиларга қадар етказамиз. Шу асосда сигир соғувчилар, молбоқарлар, чўчқабоқарлар, чўпонлар, йилқибоқарлар, ем-хашак тайёрлаш бригадаларининг аъзолари белгиланган планни бажариш муддатини айтадилар, шахсий социалистик мажбуриятлар қабул қиладилар. Ишнинг шундай ташкил қилиниши одамларда давлат планларини бажаришга бўлган масъулият ҳиссини кучайтиряпти, улар бугун кечагидан, эртага бугунгидан яхшироқ, унумлироқ ишлаб, кўп маҳсулот етиштиришга ҳаракат қилишяпти.

Чорва моллар учун озуқа икки йўл билан тайёрланади. Биринчидан, давлатдан озуқа, ҳусусан концентрат сотиб олинади. Иккинчидан хўжаликларнинг ўзида ем-ҳашак етиштирилади. Ҳар иккиси ҳам чорвачиликни тараққий эттириш, маҳсулотни кўпайтириш манфаатларига хизмат қилади. Биз иккинчи йўлдан боряпмиз. Давлатдан харид қилинадиган озуқани йилдан-йилга камайтириб, ўзимизда етиштирилаётган ем-хашакни кўпайтиряпмиз. Бу билан маҳсулот таннархини кескин камайтиришга эришяпмиз. Ҳисоб-китобларга қараганда 1975 йилга бориб умуман концентрат харид қилмаймиз, уни хўжалигимизда етиштирамиз.

Чорвачилик соҳасидаги ҳамма ишларни, ҳусусан сигир соғишни механизациялашга алоҳида аҳамият беряпмиз. Кейинги йилдагина 250 минг сўм маблағ сарфлаб, катта чорвачилик комплекси қурдик. Бу ерда ем-хашак тайёрлаш, чорва молларга етказиб бериш, оғилхоналарни тозалаш, сигирларни соғиш, сутни қайта ишлаш ва бошқа ишлар тўла машиналаштирилди. Натижада ишчи кучи кам сарфланяпти, қўл меҳнати тежаб қолиняпти, ортиқча чиқимлар камайтириляпти. Бу, маҳсулот, таннархини камайтириш, рентабелликни оширишда ҳал қилувчи роль ўйнаяпти.

Фермалар учун кадр танлаш, уларни жой-жойига қўйиш ва тарбиялаш ишига эътиборни кучайтиряпмиз. Кейинги икки йилда коммунистлар, олий ва махсус ўрта маълумотли мутахассислардан йигирма кишини чорва фермаларига ишга юбордик. Уларга шу касбни ўзлаштириб олишларида ёрдам беряпмиз, айни кезда ҳаммага баравар талабчанлик қиляпмиз. Фермаларда меҳнат интизоми мустаҳкамланди, кадрлар ўз бурчини тўла ҳис этяпти, кўнимсизлик ҳолларига барҳам берилди. Айни кезда ишчиларнинг чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришдаги манфаатдорлиги оширилмоқда, мукофот, рағбатлантириш, қўшимча ҳақ тўлаш ва бошқа методлар кенг қўлланилмоқда.

Ниҳоят, озуқа экинлари майдонини кенгайтириш, ҳосилдорлигини ошириш масаласини кун тартибига қўйдик. Кейинги йиллардагина беда ва маккажўхори майдонларини қарийб 300 гектар кенгайтирдик. Пахта-беда алмашлаб экиш схемаси жорий этилиши муносабати билан беда майдони йил сайин кўпайтириляпти. Илгари беда ва маккажўхоридан юқори ҳосил олиш учун кўпроқ минерал ўғитлардан фойдаланар эдик. Натижада озуқа экинларининг таннархи анча қимматга тушарди. Эндиликда фермаларда тўпланган органик ўғитларни ишлатяпмиз. Бу билан ҳам ҳосилдорликни оширяпмиз, ҳам таннархни камайтиряпмиз.

Ана шундай тадбирлар амалга оширилиши туфайли совхозимизда чорвачилик тез ривожланяпти, маҳсулот эса кўпаймяпти. Илгари бир хил маҳсулот ўрнига иккинчи хил маҳсулот топшириб планни бажариш, бир участкадан олинган соф фойда билан иккинчи участкадан кўрилган зарарни қоплаш одати бор эди. Эндиликда бундай ҳолларга барҳам бердик. Ҳар бир соҳа бўйича маҳсулот тайёрлаш, соф фойда олиш планларини бажариш қонун эканлигини халқимизга тушунтирдик. Маҳсулот миқдорини кўпайтириш, сорти ва сифатини яхшилашда бу тадбир ҳал қилувчи роль ўйнади.

Шу ўринда бир муҳим масалага тўхталиб ўтишни лозим деб ҳисоблаймиз. У ҳам бўлса чорва молларнинг зоти масаласидир. Кўпинча говмиш сигирлардан кўп сут олинади, жайдари сигирлар эса ҳоли-қудрат сут беради деган гапларни эшитамиз. Говмиш сигирлар кўп сут бериши ҳақидаги фикрга қўшиламиз. Лекин жайдари сигирларнинг камситилишига эътироз билдирамиз. Сабаби, жайдари сигирлар ҳам зоотехника қоидалари асосида парваришланса, касалланишига йўл қўйилмаса кўп ва серқаймоқ сут беради. Буни хўжалигимиз чорвадорлари амалий ишда синаб кўриб тўла ишонч ҳосил қилдилар. Масалан, илғор сигир соғувчиларимиз ҳар бош говмиш сигирдан 5 минг литрга етказиб сут соғиб оляпти. Лекин ўша кўп сут бераётган сигирларнинг емиши ҳам шунга яраша бўляпти. Жайдари сигирлар танасига қиёслама тарзда озроқ озуқа егани учун сутни ҳам нисбатан камроқ беряпти. Биз ҳар бош жайдари сигирдан йилига 2000-2300 литрдан сут соғиб олинишини таъминлаяпмиз. Энди қуйидаги диаграммага кўз ташланг.

Совхозда сут етиштиришнинг кўпайтирилиши (центнер ҳисобида)

Кўриниб турибдики, хўжалигимизда сут етиштириш йилдан-йилга кўпайтирилмоқда. Диаграммада 1972 йилнинг кўрсаткичига икки ой-ю ўн кунликда қўлга киритиладиган рақам ҳам қўшилса чорвадорларимиз катта зафар қучаётганликлари аён бўлади. Ҳар бош сигирдан соғиб олинаётган сутнинг кўпайтирилиши ялпи кўрсаткичнинг кўтарилишига ижобий таъсир кўрсатяпти. 1969 йилда ҳар бош сигирдан 2.612 литр, 1970 йилда 2.743 литр, 1971 йилда 3.427 литр сут соғиб олинди. 1972 йилда ҳар бош сигирдан олинадиган сут миқдорини 3.600 литрга етказиш ниятимиз бор. Сигирларни шуни назарда тутиб хилма-хил, тўйимли ем-хашаклар билан парваришлаяпмиз.

Энди гўшт етиштиришни олиб кўрайлик. Хўжалигимиз давлатга 1969 йилда 3.576 центнер, 1970 йилда 3.718 центнер, 1971 йилда 3.981 центнер гўшт етказиб берди. 1972 йилнинг октябрь ойига қадар тайёрлов органларига пландаги 324 тонна ўрнига 338 тонна бўрдоқи ва сўқим гўшти етказиб берилиб, йиллик план 104 процент адо этилди. Лекин зиммага олган социалистик мажбуриятимизни бажармоғимиз, ўтган йилги даражадан ўзиб кетмоғимиз лозим. Шу мақсадда қорамоллар, чўчқаларнинг катта группасини бўрдоқичилик пунктида семиртиряпмиз. Яқин кунларда гўшт комбинатига топширамиз. Бу йил ўтган йилдагидан анча кўп ва юқори сифатли гўшт тайёрлашга эришамиз.

Гўшт тайёрлашни кўпайтириш резервлари нималардан иборат? Қорамоллар ва чўчқаларнинг тарози босишини оширяпмиз. Илгари 300 килограммлик қорамол, 70-80 килограммлик чўчқа гўштга топширилган бўлса, эндиликда молбоқарларимиз ҳар бош қорамолнинг тирик вазнини салкам 700 килограммга, чўчқанинг оғирлигини 110-120 килограммга етказяпти. Бу билан туёқ сонини сақлаб қоляпмиз, бир терига икки қорамолнинг сиғдирилиши хўжаликнинг ялпи, чорвадорларнинг шахсий даромадини оширишда ҳал қилувчи роль ўйнаяпти.

Йилқичиликни ривожлантириш гўшт етиштиришни кўпайтиришда катта резервдир. Ундан ташқари йилқилардан хўжаликнинг ички ишларини бажаришда кенг фойдаланиляпти. Афсуски, айрим жойларда йилқичиликка етарли эътибор берилмаяпти, туёқ сонини тўлдириш чоралари кўрилмаяпти. Совхозимиз йилқичилик фермасида 164 та от бор. Улардан ҳар йили кўплаб қулун оляпмиз. Ёшини яшаб, хизматини ўтаб бўлган отларни мутахассисларнинг маслаҳати билан сўқимга боқиб гўштга топширяпмиз. Уларнинг ўрнини эса ёш қулунлар ҳисобига тўлдиряпмиз.

Паррандачиликка ҳам эътиборни кучайтиряпмиз. Чунки паррандалар энг арзон ва мазали тухум ҳамда гўшт етказиб беради. Совхозимиз бўйича 1969 йилда 279 минг дона тухум тайёрланган бўлса, 1970 йилда бу рақам 322 минг донага, 1971 йилда эса 407 минг донага етказилди. 1972 йилнинг тўққиз ярим ойида 446 минг дона тухум тайёрланди. Йил охиригача яна 100 минг дона тухум армуғон этиш чоралари кўриляпти. Шу даврда парранда гўшти етиштириш ҳам йилма-йил кўпайтириб борилди.

Илғор тажрибалар ҳақида гап борганда маҳсулот таннархини камайтиришда эришилаётган муваффақиятларни тилга олиш ўринлидир. 1969 йилда бир центнер сут етиштиришга 183 сўм 03 тийин маблағ сарфланган бўлса, 1971 йилда бир центнер сутнинг таннархи 134 сўм 65 тийинни ташкил этди. Бу бошқа хўжаликларнинг кўрсаткичига нисбатан мақтанарли рақам эмас. Шунинг учун 1972 йилда тежамкорликка янада зўр бердик. Фермалардаги ишларни кўпроқ машиналаштирдик, ем-хашакнинг асосий қисмини ўз хўжалигимизда етиштирдик, турли чиқимларни камайтирдик. Ҳисобимизча бир центнер сутнинг таннархи бултургидан 25 процент камайди. Чунки фермаларнинг коллективлари йил охиригача пландан ташқари 420 тонна сут тайёрлашга ваъда бердилар. Бу даромадни кўпайтириш билан таннархни арзонлаштиради.

Қўй гўшти етиштириш айниқса кўпайтириляпти, баҳоси арзонлаштириляпти. Чунки совлиқлардан кўплаб эгиз қўзи олиниб, ўстиришга қолдирилмоқда, чиқимнинг барча каналлари беркитиб ташланди. 1969 йилда бир центнер қўй гўшти етиштиришга 144 сўм 89 тийин маблағ сарфланган эди. 1971 йилда 87 сўм 68 тийин сарфланди, холос. 1972 йилда янада арзонлаштирилади.

Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Гап шундаки, туёқ сонини тўла сақлаб қолиш, кўпайтириш, чиқимга йўл қўймаслик маҳсулот етиштиришни кўпайтиришда ҳал қилувчи роль ўйнайди. Биз фермаларимизда ҳар йили ўртача 2400 бош атрофида қорамол, 2000 бошдан зиёд чўчқа ва бошқа хил чорва моллар сақлаймиз. Чорва биноларимиз яхши бўлганлиги, етарли миқдорда ем-хашак жамғариб олаётганимиз, унинг ҳар граммидан маълум мақсадни кўзлаб фойдаланаётганимиз туфайли чиқим бўлишига йўл қўймаяпмиз, сут, гўшт маҳсулотларини эса кўпайтиряпмиз. А. Исмоилов, Ж. Юнусов бошлиқ сут-товар фермаларининг ходимлари, Холмирза Бўронов бошлиқ гўшт етиштириш бригадаси аъзолари, П. Камолов бошлиқ паррандачилик фермасининг ишчилари бу борада айниқса яхши кўрсаткичларга эришмоқдалар.

Саноқли кунлардан кейин чорва қишлови бошланади. Қишловни бехатар ўтказиш, маҳсулдорликни кўтариш чораларини кўриб қўйдик. Пландаги 7 минг тонна ўрнига 13 минг тонна силос бостирдик. 2.300 тонна беда тайёрлаш планини 3 минг тонна қилиб бажардик. Ўраларга 3 минг тонна сенаж бостирдик. Маккажўхори дони ва пояси, хашаки лавлаги ҳамда бошқа хил озуқа экинлари ҳосилини жамғариш планлари ҳам ошириб адо этилди. Демак, халқимиз астойдил меҳнат қилса, қишловни нуқсонсиз ўтказамиз. СССРнинг 50 йиллик тўйини янада улкан тўёналар билан кутиб оламиз.

С. ОТАХОНОВ,
Боёвут районидаги 1-«Боёвут» совхозининг директори.

Х. ОМОНЛИҚОВ,
партия комитетининг секретари.

Э. МИНГЖИГИТОВ,
ишчилар комитетининг раиси.

Т. ЮГАЙ,
бош зоотехник.

Қалби пахта ишқи билан тўлиб-тошган бу «оқ олтин» шайдолари — Пискент районида биринчи бўлиб маррага етган Калинин номли колхознинг кўпминг килограммчи теримчилари Роҳатой Бўронова ва Марҳамат Жўраевалар бўлади. Уларнинг ҳар бири шу кунгача 10 тоннадан ошириб пахта теришди.

А. Тўраев фотоси.

РЕСПУБЛИКА АКУШЕРЛАРИ ВА ГИНЕКОЛОГЛАРИНИНГ I СЪЕЗДИ ОЛДИДАН

БАХТ ТОНГИ

Улуғ Октябрь социалистик революцияси ғалаба қозонди. «Аврора»дан отилган замбарак садоси зулмат ва кулфат қўйнида баҳор чақмоғидай чақнади. Россиядаги каби унинг қолоқ ўлкаси Туркистон — ҳозирги Ўзбекистон хотин-қизларининг ҳам кўнгил осмони ёришиб, бахт тонги мангуга отди.

Революцияга қадар аёлларимиз эрига мулк сифатида қарам, эзилганларнинг эзилгани, хўрланганларнинг хўрлангани эди. Улар учун ҳеч қандай даволаш муассасалари бўлмаган. Уларнинг «кўзи ёриши»да тиббиётдан хабарсиз доялар ёрдам кўрсатарди. Туғруқхоналарнинг оти ҳам, ўзи ҳам йўқ эди. Бу эса не-не азобларни тортиб фарзанд кўрган оналарни кўпинча ҳаёт сари эмас, бахтсиз ҳодисаларга етаклар эди. Фақат Улуғ Октябрь туфайли, жонажон партиямиз ва Совет ҳукуматининг кўрсатган оталарча ғамхўрлиги туфайлигина совет хотин-қизлари меҳнат ва сиёсий фаолиятда эркаклар билан тенг иштирок этиши, унумли ишлаши ҳамда ижтимоий ҳаётда актив қатнашиши учун зарур шароитлар яратилди.

В. И. Ленин Совет ҳокимиятининг дастлабки йилларида социалистик жамият истиқболи ҳақида тўхталиб, ишчи аёл қонундагина эмас, балки турмушнинг ўзида ишчи эркак билан тенгликка эришиши зарурлигини, бунинг учун эса ишчи аёллар жамоат корхоналарини ва давлатни бошқаришда тобора кўпроқ иштирок этишлари кераклигини таъкидлаган, оналар ва болалар соғлиғини муҳофаза қилишда қатор доно маслаҳатлар берган эди.

Коммунистик партия ўзининг бутун иш фаолиятида доҳийнинг ана шу васиятларига амал қилди. Буни биз саноат корхоналарида, пахта далаларида, давлат муассасаларида, фан даргоҳларида, космосни забт этишда эркаклар билан ёнма-ён меҳнат ва ижод қилаётган, мамлакатимиз куч ва қудратини ошириш учун тинмай ҳаракат қилаётган хотин-қизларимиз мисолида яққол кўрамиз.

Эндиликда аёлларимиз учун кўплаб даволаш муассасалари, туғруқхона, илмий-текшириш институтлари, курорт ва санаторийлар мавжуд. Улар совет медицинасининг энг сўнгги дори-дармони, асбоб-ускуналари ва малакали ходимлари билан тўла таъминланган.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг бир қатор қарорлари оналар ва болалар соғлиғини муҳофаза қилиш борасида катта роль ўйнади.

Республикамизда ҳомиладор аёлларга тиббий ёрдам кўрсатувчи медицина муассасаларининг сони йил сайин ўсиб бормоқда. Ҳозир Ўзбекистонда 40 дан ошиқ туғруқхона ва кўп миқдордаги туғруқ бўлимлари бўлиб, уларда 12715 акушерлик, 4058 гинекологик ўрин мавжуддир. Улардаги даволанувчилар ўрни эса бундан ўн йил илгари 7346 та бўлган бўлса, ҳозир 16773 та ўринни ташкил қилади. 1969 йилдаги врач-акушер-гинекологлар сони 1257 тадан бугун 1700 га яқин ўсди.

Аёллар орасида санитария-маориф ишлари, туғруқни оғриқсизлантиришдаги консультациялар хизмати намунали йўлга қўйилган. Ҳомиладор аёлларимизнинг 90 процентидан кўпига стационар ёрдами кўрсатиляпти. Аёллар консультация бюроларининг сони 350 тадан ошиб кетди.

Болалар яслиси, боғча ва мактабларда қиз болаларни соғломлаштириш ва вақти-вақти билан уларни медицина кўригидан ўтказиб туриш аёллар соғлиғини сақлашда катта омил бўляпти. Доя ва фельдшерлар сони йил сайин кўпайиб, Тошкент, Самарқанд, Андижон ва бошқа шаҳарларда махсус стационарлар ташкил этилган.

Бу соҳа учун зарур бўлган кадрлар тайёрлаш масаласига доимо алоҳида эътибор берилмоқда. Мавжуд 5 та институтда 8 та акушерлик-гинекология кафедраси муваффақиятли ишлаб турибди.

Илмий-тадқиқот борасида ҳам жуда катта ишлар қилинди. Ҳозир Ўзбекистон медицина илмий ходимлари «Ҳомилани муҳофаза қилиш» деган муҳим проблема устида жиддий иш олиб бормоқдалар. Узоқ изланишлар туфайли Боткин касали (сариқ), кам қонлик, бруцеллёз ва бошқа касалликларда ҳомиладорликни қандай бориши ҳақида тегишли кўрсатмалар ишлаб чиқилди. Бу касалликларнинг йилдан-йилга камайиб бораётганлигининг боиси ҳам шунда.

Республикамизда бу соҳадаги илмий кадрларнинг ўсишида Москва ва Ленинград олимларининг хизмати катта бўлди. Академик А. С. Персианинов раҳбарлигида 2 фан доктори ва бир қанча фан кандидатлари етишиб чиқди.

Ўзбекистон ССР акушер — гинекологларининг биринчи съезди СССРнинг ярим асрлик тўйи нишонланадиган қутлуғ йилга тўғри келди. Съезд шу йил 1-2 ноябрда ўтказилади. Унда акушерлик—гинекология хизматини такомиллаштириш ва унинг келгусидаги тараққиёт перспективалари, ҳомиланинг туғишдан олдин муҳофаза қилиш ва туғруқдаги касалланиш профилактикаси мавзулари муҳокама этилади. Ҳар иккала проблема юзасидан олтмишдан ортиқ доклад тингланади. Москва, Ленинград шаҳарлари, Украина, Ўрта Осиё республикалари ва республикамиз областларидан келган таниқли олимлар қизғин мунозаралар олиб борадилар.

Республика акушер — гинекологларининг бу съезди қўлга киритилган ютуқларни таъкидлаш билан бирга ҳал этилиши лозим бўлган муҳим вазифаларимизни ҳам аниқ кўрсатиб беради.

А. ҚОДИРОВА,
Ўрта Осиё медицина педиатрия институти акушерлик ва гинекология кафедраси мудири, медицина фанлари доктори, профессор.

ПАХТА НОБУД БЎЛМАСИН

СССР ташкил этилганлигининг 50 йиллиги нишонланаётган 1972 йил Ўзбекистон пахтачилиги тарихига муҳим сана бўлиб киради. Партия, совет, қишлоқ хўжалик органларининг катта ташкилотчилик ва оммавий-сиёсий ишлари туфайли деҳқонларимиз кучи билан колхоз ва совхозлар далаларида мўл ҳосил етиштирилди.

Минглаб меҳнаткашлар бутун ёз давомида қилинган фидокорона меҳнат туфайли етиштирилган «оқ олтин» дурдонасини сўнгги чаноғигача йиғиб-териб, давлатга топшириш учун астойдил меҳнат қилмоқдалар. Уларни КПСС Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежневнинг пахта етиштирувчи республикаларнинг партия-хўжалик активи йиғилишида сўзлаган нутқида пахтакорлар меҳнатига берган юқори баҳоси янги зафарларга илҳомлантираётир.

Олинган оширилган мажбуриятлар партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари зиммасига катта масъулият юклайди. Кўп йиллик тажриба шуни кўрсатадики, йиғим-терим яхши ташкил этилмаган хўжаликларда ҳосил нес-нобуд қилинади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленумида пахта нобудгарчилигига қарши кураш қишлоқ хўжалик раҳбарлари, мутахассислари, партия, совет ва касаба союз ташкилотларининг асосий вазифаси бўлиши кераклиги алоҳида кўрсатиб ўтилди. Коммунистлар, халқ контроли группалари ва маъмурий органлар бу ишдан четда туришлари мумкин эмас.

«Оқ олтин»ни ёнғиндан сақлаш, унинг нес-нобуд бўлишига йўл қўймаслик учун барча чора ва тадбирларни кўриш лозим.

Ўзбекистон ССР Жиноят кодексининг 183 моддасига мувофиқ пахтани йиғиб-теришда, сақлаш ёки ортишда нобуд бўлишига йўл қўйган шахслар, шунингдек чаноқларида пахтаси бўлган ғўзапояни ёққан ёки бошқа мақсадларда ишлатган кишилар суд томонидан бир йилгача озодликдан маҳрум этиладилар. Жиноят кодексининг ана шу моддаси пахта маҳсулоти, пахта уруғини ўзбошимчалик билан қайта ишлаб пахта толасидан қилинган буюмни сотганларга янада оғирроқ жазо беришни — икки йилгача муддатга озодликдан маҳрум этишни кўзда тутади.

Ана шу қонунни бузган Хоразм область Ҳазорасп районидаги Карл Маркс номли колхознинг аъзоси Д. Рўзметова жиноий жавобгарликка тортилди. У 67 килограмм биринчи сорт пахтани қайта ишлаш учун ўғирлаган. Шунга ўхшаш жиноий ҳаракатлари учун Наманган область Чуст районидаги «Коммуна» колхозидан Р. Абдужалилова, Ҳазорасп район «XXI партсъезд» колхозидан У. Полязовалар жавобгарликка тортилдилар.

Ўзбекистон ССР прокуратураси «оқ олтин» ҳосилини нобуд қилмаслик тўғрисидаги қонуннинг ижроси устидан назоратни кучайтириш учун барча чораларни кўрмоқда. Область ва район прокуратураларига пахта нобудгарчилигига қарши курашмаётган, фидокорона меҳнат эвазига етиштирилган ҳосилнинг нес-нобуд қилинишига йўл қўяётган мансабдор шахслар ва гражданларни жавобгарликка тортиш тўғрисида кўрсатмалар берилди.

Прокуратура органлари пахта нобудгарчилигининг олдини олиш учун профилактика ишларини авж олдирмоқдалар. Аҳоли орасида кенг тушунтириш ишларини олиб бормоқдалар.

Лекин шунга қарамасдан баъзи хўжаликларда ана шу муҳим ишга панжа орасидан қараётирлар. Бухоро, Наманган областидаги баъзи районларда ана шундай аҳвол мавжуд. Бухоро областининг ўзида пахта майдонларига мол ҳайдаб юборилганлиги тўғрисида 326 та акт тузилган. Шофиркон районида А. Содиқов жиноий жавобгарликка тортилди. У Ильич номли совхознинг пахта даласида шу хўжаликнинг ишчиларига қарашли 140 бош қора молни боқиб юрган. Натижада 4,3 гектар майдондаги пахта пайхон бўлган ва давлатга 1000 сўмдан ортиқ зарар келтирилган.

Пахта нобудгарчилигига қарши курашда меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ ва посёлка Советлари ижроия комитетларининг роли катта. Лекин баъзи қишлоқ Советларининг ижроия комитетлари ўзларига берилган ҳуқуқдан яхши фойдаланмайдилар. Жойлардан тушган сигналларга вақтида қулоқ солмайдилар.

Чунончи, Вобкент районидаги Тельман номли колхоз правлениеси Кулиховли қишлоқ Совети ижроия комитетига сентябрь ойида баъзи шахслар ўз молларини пахта далаларига ҳайдаб юборганликлари тўғрисидаги 9 та актни топширган эди. Лекин текшириш ўтказилган куни — шу йилнинг 9 октябрида ҳам бу материаллар ижроком мажлисида кўриб чиқилмаган эди. Шу райондаги Қўнғирот қишлоқ Совети ижроия комитети ҳам бундай материалларни кўриб чиқишни чўзиб келган.

Ғўза қатор ораларида, дала четкаларида ва йўл четларида пахталарнинг тўкилиб-сочилиб ётишига, уларни лой ва тупроққа қоришиб кетишига йўл қўймаслик зарур. Бу пахтанинг сортига ёмон таъсир этади.

Учқўрғон районидаги «Ленинчи» колхозидаги 12-бригаданинг бригадири Р. Мадраҳимов ишга совуққонлик билан қараб, ғўза қатор ораларида тўкилиб қолган пахталарни теришни уюштирмаган. Оқибатда 6 тонна пахта маҳсулоти ёмғир ёғиб ўтганидан сўнг паст сортларга қабул қилинган. Р. Мадраҳимов ҳам жиноий жавобгарликка тортилди.

Пахта йиғим-терими якунланаётган ҳозирги дамларда ҳар бир кун, ҳар бир соат ғанимат. Ҳозир меҳнат интизомини ҳар қачонгидан ҳам мустаҳкамлаш зарур.

Фарғона, Бухоро, Андижон, Хоразм, Наманган ва бошқа областларда прокуратура органлари томонидан ўтказилган текширишлар натижаси шуни кўрсатадики, кўпгина колхоз ва совхозларда меҳнат интизоми тегишли даражада эмас, колхоз правлениелари, совхоз директорлари интизомсизларга қарши курашмаётирлар.

Охунбобоев районидаги «Ленинобод» колхозида 1 октябрдан 15 октябргача 50 колхозчи интизомсизлик қилган. Бу 350 ишчи кунини ташкил этади. Қува районидаги Ильич номли, Фарғона районидаги «Победа» колхозида ҳам меҳнат интизоми бўшашган. Баъзи хўжаликларда шаҳарлик ёрдамчилар теримга жалб этилганлиги туфайли айрим колхозчилар, совхоз ишчилари теримга чиқмай қўйишган. Наманган областининг Задарё районидаги «Украина» совхозининг 3-бригадасида, Свердлов районидаги Навоий номли, Киров номли, Қоракўл районидаги «Коммунизм», «Искра» колхозларида ана шундай кўнгилсиз воқеалар мавжуд.

Йиғим-теримнинг сусайишига баъзан теримчиларга ўз вақтида иш ҳақи берилмаётганлиги ҳам сабаб бўлаётир. Бу баъзи хўжаликларнинг табелчилари, бухгалтерлари ўз ишларига совуққонлик билан қараётганликлари туфайли юз бермоқда. Фрунзе районидаги Карл Маркс номли колхознинг 18-бригадасида, Қўрғонтепа районидаги баъзи колхозларда, Наманган, Фарғона областидаги айрим хўжаликларда ана шундай ҳолларни учратиш мумкин. Бу фактлардан хўжаликларнинг раҳбарлари, қишлоқ хўжалик органларининг ходимлари тегишли хулоса чиқаришлари лозим. Чунки улар колхоз табелчиларининг ишини назорат қилишни амалга оширишлари керак.

Республикамиз пахтакорлари маррага етай деб қолишди. Улар ўз зиммаларига олган мажбуриятни бажаришларига, давлатга — 4.550 минг тонна «оқ олтин» топширишларига ишончимиз комил. «Оқ олтин»имизнинг сўнгги граммигача ерда қолдирмасдан, уни давлатга ўз вақтида йиғиб-териб топширишимиз даркор. Бу эса Совет давлатининг олтин тўйига муносиб меҳнат совғаси тайёрлаётган республикамиз пахтакорларининг зафарига қўшган ҳиссамиз бўлади.

Н. БУРИХУЖАЕВ,
Ўзбекистон ССР прокурори, 3-класс давлат юстиция маслаҳатчиси.

ГАЗЕТА ЁРДАМ ҚИЛДИ

МАГАЗИН ҚУРИЛЯПТИ

— Қишлоғимизда магазин йўқ. Бу ҳол катта қийинчилик туғдиряпти. Ўзимизга керакли саноат моллари ва озиқ-овқат маҳсулотларини харид қилиш учун анча йўл босиб, бошқа қишлоқлардаги магазинларга қатнашга мажбур бўляпмиз, — деб ёзишганди редакцияга йўллаган хатларида Ғиждувон районидаги «Пахтаобод» колхозининг аъзолари.

Хат текшириш ва чора кўриш учун юборилган Ғиждувон район матлубот жамияти правлениесидан олинган жавобда унда келтирилган факт тўғрилиги таъкидланади. Ҳозир матлубот жамиятининг қурилиш бригадаси колхозда янги магазин биносини қуряпти. У шу йилнинг охиригача битказилиб, фойдаланишга топширилади.

ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИЗИОН ФЕСТИВАЛИ

МИРЗАЧЎЛ ТАРОНАЛАРИ

Она дарё,
Гўзал Сирдарё!
Сен тутқазднинг менга янгроқ соз,
Бағринг тўла ғазал, Сирдарё!
Бугун мағрур чертаман уни
Ватандошлар даврасида шод..

Ҳа, ватандошлар даврасида бу навқирон, истиқболи порлоқ, чўлларни бўстонга айлантираётган шунқорлар маскани — Сирдарё областининг ўз ўрни, кўрку фазилати бор.

Сирдарё навқирон область. Сирдарё халқлар дўстлигининг ёрқин тимсолига айланган интернационал область. Сирдарё ғайрат-шижоати жўш уриб турган ёшлар — шунқорлар области. Бу областда яшаб, меҳнат қилаётган чўлқуварларнинг орасида ажойиб халқ талантлари ҳам бор. Республика областларааро ўтказилаётган телевизион фестивалнинг Сирдарёга бағишланган программасида бу областнинг ана шу фазилатлари ёрқин ўз ифодасини топди.

Телевизион фестиваль қоидасига биноан намойиш хор коллективларининг чиқишлари билан бошланди. Гулистон район «Красная заря» колхози ва Ғафур Ғулом номидаги Сирдарё Давлат педагогика институтининг хор коллективлари «Дала шийпонида», «Қизил тонг», «Қойилман», «Мангу борсан, партия!» қўшиқларини тиниқ ва равон ижро этиб, энг юқори баҳога сазовор бўлишди.

Чўлни бўстонга айлантираётган баҳодирларнинг меҳнат шижоатлари улар намойиш этган ранг-баранг номерларда Сирдарёнинг мавжлари каби жилоланиб турди. Жиззах район маданият уйи қатнашчиси Раҳмат Муродов ижро этган «Қуёшистон», Янгиер район «Фарҳод» совхозининг клуб мудираси Ҳожархон Нишонова куйлаган «Ўзбекистон гуллари», Жиззах шаҳар комсомол комитетининг бўлим бошлиғи Тамара Юсупова билан шаҳар водопровод бошқармаси шофери Эргаш Мирзаевлар бажарган «Учрашув» рақси ва Гулистон пахта тозалаш трести клубининг қатнашчилари Зарема Мефаева, Эргаш Нурматов, Алексей Шаимов, Олимжон Расуловлар ижро этган ҳажвий «Ғумайлар» ўйини санъат мухлисларида яхши таассурот қолдирди.

Турли миллат вакиллари дўст-иноқ истиқомат қилаётган областнинг телевизион санъат кўригида дўстлик мавзуи алоҳида ўрин олди. Гулистон шаҳар маданият уйи халқ чолғу оркестри чалиб берган «Казачок» украин халқ куйи, Сирдарё районидаги 5-ўрта мактаб ўқувчиси Олимжон Давлатов чалган «Дуторим» куйи, Мирзачўл районидаги Абай номли совхоз ишчилари Марям Акмурина ва Балбека Қолдибоева ижро этган «Ола тау» қўшиғи, Гулистон районидаги «Октябрь» колхозининг аъзолари бажарган «Кавказча ўйин» фикримизнинг далили бўла олади.

Кўрик программасига ёшлик руҳи сингиб кетган. Буни Фориш район маданият уйи қатнашчиси Абдуназар Тошпўлатов айтиб берган «Жонона сиздан» қўшиғида, Ўзбекистон комсомоли мукофотининг лауреати Сирдарё шаҳар маданият уйи «Ёшлик» ашула ва рақс халқ ансамблининг аъзолари ижро этган «Ёшлик рақси» ҳамда қатор конкурсдан ташқари намойиш этилган қўшиқ ва рақс номерларида кўриш мумкин.

Ўзбекистон телевизион фестивалида қатнашган Сирдарё область халқ талантларининг чиқишлари мароқли ўтди. Эндиги навбат пойтахт области Тошкентга.

А. ЮСУПОВ.

ПЛАНЕТАМИЗДА

ЖАҲОН ХАЛҚЛАРИ! АМЕРИКА ҚЎШМА ШТАТЛАРИДАН ҲИНДИ-ХИТОЙДАГИ ВАҲШИЁНА УРУШНИ ТЎХТАТИШНИ, АҚШ ВА УНИНГ МАЛАЙЛАРИГА ҚАРАШЛИ ҲАММА ҚЎШИНЛАРНИ ЖАНУБИЙ ВЬЕТНАМДАН, ЛАОС ВА КАМБОДЖАДАН ТАМОМИЛА ВА ҲЕЧ СЎЗСИЗ ОЛИБ ЧИҚИБ КЕТИШНИ ҚАТТИҚ ТАЛАБ ҚИЛИНГИЗ!

ҲИНДИ-ХИТОЙ ХАЛҚЛАРИГА ОЗОДЛИК ВА ТИНЧЛИК!

(КПСС Марказий Комитетининг Чақириқларидан).

ЯПОНИЯ. Иокогама аҳолисининг Америка ҳарбий техникасини бу ердан Жанубий Вьетнамга жўнатилишига қарши норозилик кураши бошлаганларига бир ойдан ошди. Япон халқи ўз мамлакатларидан АҚШнинг Вьетнамдаги агрессияси учун база сифатида фойдаланишига қарши мардонавор курашмоқдалар. Суратда: намойишчилар Америка ҳарбий базаси олдидан норозилик шиорлари кўтариб ўтиб бормоқдалар.

Жапан пресс—ТАСС фотоси.

ВЬЕТНАМДА ТИНЧЛИКНИ ТИКЛАШ УЧУН

ПАРИЖ, 30 октябрь. ТАСС мухбири Ю. Бабаянц хабар беради:

Париждаги кенгашда қатнашаётган Вьетнам Демократик Республикаси делегациясининг вакили Нгуен Тхань Ле бир қанча мамлакатларнинг журналистлари билан суҳбатда «Вьетнамда тинчликни қайта тикламоқ учун ҳозир барча шарт-шароит мавжуд», деди.

Нгуен Тхань Ле шу суҳбатда уқтириб айтдики, Вьетнам Демократик Республикасининг ҳукумати ўзининг ғоят сабрли эканлигини кўрсатиб, тинчликка зўр иштиёқ билан астойдил интилаётганлигини бутун музокаралар давомида ҳар доим намойиш қилиб келди. Шуни айтиб ўтиш кифоя қиладики, 8 октябрда Америка томони битимнинг баъзи масалаларини ҳал этмоқ учун бир кунлик ёки икки кунлик учрашув ўтказишни таклиф қилганида Вьетнам Демократик Республикасининг ҳукумати томонидан сулҳга келиш йўлларини қидириш учун зарур бўлса, тўрт ёки беш кун давом этадиган учрашув ўтказишга ҳам розилик берилди.

Биз, деди сўнгра Вьетнам Демократик Республикаси делегациясининг вакили, ҳамма гапни шаклга боғлиқ қилиб қўяётганимиз йўқ. Учрашувнинг натижалари, тезроқ сулҳ тузиш бизни кўпроқ қизиқтиради. Лекин биз ўзининг пайсалга солиш тактикасини оқлашдан иборат бирдан бир мақсад билан масъулиятни қарама-қарши томонга тўнкамоқ учун Америка томонидан қилинаётган уринишларни қатъиян қоралаймиз.

Сайгон маъмурияти туриб олган позиция муносабати билан АҚШ ҳукумати дуч келаётган «қийинчиликлар» деб аталган гапларга келганда, деди сўнгра Нгуен Тхань Ле, биз буни урушни давом эттирмоқ учун қилинаётган яна бир баҳона деб ҳисоблаймиз: Тхиеу режимини америкаликларнинг ўзлари тиклаб қўйган, — Бунга Тхиеунинг ўзи ҳам ҳақиқатда иқрор бўлиб, агар АҚШ менинг режимимга ёрдам беришни тўхтатиб қўйса, мен истеъфо бераман, деб бултур Қўшма Штатларга дўқ қилган эди.

Уруш ёки тинчликдан бирини танлаб олиш, деди Вьетнам Демократик Республикасининг вакили, фақат Қўшма Штатларнинг ўзига боғлиқ. Вьетнамда урушни тўхтатиш ва тинчликни мустаҳкамлаш тўғрисида эришилган битим тўла-тўкис битимдир. Шу сабабли биз унинг имзоланишини кутмоқдамиз. Америка томони ўз зиммасига олган мажбуриятларини бажариши ва мазкур битимни 31 октябрда имзолаши лозим.

Пассажир самолёти олиб қочилди

НИКОЗИЯ, 30 октябрь. (ТАСС). Ғарбий Германиядаги «Люфтганза» авиация компаниясининг Байрутдан Туркияга пассажирлар олиб бораётган «Боинг-727» самолётини кеча бир группа қуролли кишилар эгаллаб олишди. Босқинчилар 13 нафар пассажирни олиб бораётган ушбу самолёт экипажини қўшимча ёнилғи олиш мақсадида Никозия аэропортига қўндиришга мажбур этдилар, сўнгра «Боинг-727» самолёти Мюнхен томон йўл олди.

Бу ерда маълум бўлишича, самолётни олиб қочган босқинчилар Германия Федератив Республикасига етиб олганларидан кейин Мюнхендаги олимпиада ўйинлари вақтида рўй берган маълум фожиона воқеаларда қатнашиб турмага қамаб қўйилган террорчиларни қамоқдан бўшатиб юборишни Ғарбий Германия маъмурларидан талаб қилмоқчилар.

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

◆ КОЛОМБО. Коломбода СССР ташкил этилганлигининг 50 йиллигига бағишланган фотовиставка очилди.

Виставкага совет фотографияси усталарининг 300 дан кўпроқ асари қўйилган. Чиройли қилиб безатилган стендлар Советлар мамлакатининг ҳаёти тўғрисида, 15 қардош республика эришган улкан ютуқлар ҳақида ҳикоя қилади.

Экспозиция бўлимларидан бири Совет Иттифоқи билан Шри Ланка республикаси ўртасидаги дўстона алоқаларга бағишланган.

◆ ҒАРБИЙ БЕРЛИН. Ғарбий Берлинда озиқ-овқат маҳсулотлари ҳамон қимматлашиб бормоқда. Расмий маълумотларга кўра, шу ойда ўтган йил октябрь ойидагига нисбатан нон тахминан 9,1 процент, ёғ, пишлоқ ва қанд 7,4 процент қимматлашган, гўшт нархи 20,8 процент ошган.

◆ ВАШИНГТОН. Визит билан бу ерга келган Лаос Бош министри шаҳзода Суванна Фума Оқ уйда АҚШ президенти Р. Никсон билан учрашди. Суҳбатда президентнинг миллий хавфсизлик масалалари билан шуғулланувчи ёрдамчиси Г. Киссинжер иштирок этди.

◆ ҚОҲИРА. Миср президенти Анвар Садат республика декрети билан генерал Фуад Зикрийни Миср Араб Республикаси ҳарбий-денгиз кучларининг қўмондони қилиб тайинлади.

(ТАСС).

ВЕНГРИЯ ЯНГИЛИКЛАРИ

СССРнинг 50 ЙИЛЛИГИ ШАРАФИГА

Венгрияда декабрнинг охирида ССР Иттифоқи ташкил топган куннинг 50 йиллигига бағишланиб совет киноси фестивали ўтказилади. Фестиваль грузин кинематографчиларининг «Қўлларинг ҳарорати» деган кинолентани кўрсатиш билан бошланади. Фильмнинг премьерасида унинг ижодкорлари ва бош ролларни ижро этувчилар қатнашади.

Шу кунларда венгер кино экранларида «Ўн учлар», «Турналар учади», «Инсон тақдири», «Солдат ҳақида қисса» совет фильмлари намойиш этилаётир. Миллиондан ортиқ венгер кино ихлосмандлари «Уруш ва тинчлик», «Телба», «Оддий фашизм», «Халоскорлар» каби киноларни кўрдилар. Венгриянинг йирик кинотеатрларида илгари бу ерда намойиш этилган совет республикаларида яратилган турли фильмлар кўрсатилади.

РУС ТИЛИНИ ЎРГАНМОҚДАЛАР

Венгер — совет дўстлиги жамияти ва илмий-оммабоп билимларни тарқатувчи жамият саноат корхоналари ва ташкилотларда рус тилини ўрганиш бўйича тўгарак шохобчалари ташкил этдилар. Венгрияда жами бир ярим мингга яқин киши унда қатнашиб, рус тилини ўрганмоқда. Мамлакатда уч мингга яқин рус тили ўқитувчиси бор. Ҳар йили 400-500 ўқитувчи малака ошириш курсларида шуғулланади, улар билан Совет Иттифоқидан келган мутахассислар шуғулланишади.

Совет Армияси Венгрияни 1945 йилда озод қилгандан кейин 20 тача турли рус-венгер ва венгер-русча луғатлари икки миллион нусхада нашр этилди. Булар орасида техника, қишлоқ хўжалиги, медицина, темир йўл, геологияга оид столга қўйиладиган ва чўнтакда олиб юриладиган луғатлар ҳам бор. Суратлар билан безатилган сайёҳлар луғати ҳам босмадан чиқарилди.

МЕҲНАТКАШЛАР УЧУН

Венгрия ҳукумати 1960 йили бинокорлар олдига 15 йил ичида бир миллион квартира қуриб беришдек муҳим вазифани қўйди. Белгиланган муддатга ҳали уч йил бор, лекин ҳозирнинг ўзидаёқ бу план бажарилади деган хулосага келиш мумкин.

Мамлакатда уйсозлик комбинати фойдаланишга топширилганидан кейин уй-жой қурилиши суръати жадаллашиб кетди. Будапештда тез кунда янги «уйлар фабрикаси» қурилади. Дьер, Мишкольц, Сегед, Печ, Дебреценда бундай корхоналар қурилган. Улардан кўпчилигининг жиҳозларини Совет Иттифоқи етказиб берди.

Кейинги йилларда қурилиш материаллари саноати тезлик билан ривожланиб бормоқда. Беременд заводи яқинда маҳсулот ишлаб чиқара бошлайди. Ходмезевашарҳеда силлиқланган плиталар ишлаб чиқариладиган корхона қурилиб бўлди, бу ердаги ишларнинг ҳаммаси автоматлаштирилган, корхона маҳсулотлари чет элларга ҳам экспорт қилинади. Сексардда синтетик материаллардан эшик, дераза ромлари тайёрлаб берадиган корхона қурилиши бошлаб юборилди.

Венгриянинг айрим қурилиш материаллари ташқарига чиқарилади. Ёғоч, асбест, қувур, арматураларни асосан Совет Иттифоқи беради.

(АПН—Будапресс).

СОВЕТ—ФРАНЦИЯ ИЛМИЙ АЛОҚАЛАРИ МУСТАҲКАМЛАНМОҚДА

ПАРИЖ, (ТАСС). КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежневнинг Францияга қилган визити вақтидан бери ўтган бир йил ичида Совет Иттифоқи билан Франция ўртасидаги дўстона алоқалар кенгайиб бораётганлигининг янги нишоналари пайдо бўлганлигини француз жамоатчилигининг кенг доиралари мамнуният билан таъкидламоқдалар. Бу ердаги илмий доираларда визит вақтида имзоланган битимлар фан ва техника соҳасидаги ҳамкорликни ривожлантиришнинг янги омили бўлиб уни янги, янада юксак поғонага кўтарганлиги уқтирилмоқда. Маҳаллий матбуот совет ва француз олимлари ўртасидаги алоқалар ривожланиб бораётганлигини, жумладан ҳар иккала томонга делегациялар юборилаётганлигини, иккала мамлакат олимлари бир қанча мароқли илмий экспериментларни ўтказиш соҳасида биргаликда иш олиб бораётганлигини ҳам мамнуният билан кўрсатмоқда.

Жумладан, космик тадқиқотлар соҳасида муҳим экспериментлар ўтказилди. 1971 йил охирида икки мамлакат олимлари «Ореол» йўлдошини учириш билан «Аркад» лойиҳасига биноан биргаликдаги [illegible] 1972 йил апрелида қуёш батареялари элементларининг иш қобилиятини тадқиқ қилиш учун «Молния-1» алоқа йўлдоши билан Франциянинг «Мас» технологик йўлдоши битта учирувчи ракета ёрдамида учирилди.

Иккала мамлакатнинг медик олимлари ўртасида яхши алоқалар ўрнатилди. Совет ва француз олимлари рак касалликларига қарши кураш сингари бутун инсоният учун муҳим бўлган проблемани ҳал этиш устида биргаликда иш олиб бормоқдалар.

Ҳозирги вақтда иккала мамлакатнинг фан-техника ҳамкорлигини биргаликда давом эттиришнинг узоқ муддатли программасини тайёрлаш соҳасида катта иш олиб борилмоқда. Бу иш Л. И. Брежневнинг Францияга қилган визитининг бевосита натижасидир. Шу визит вақтида 10 йил муддатга мўлжалланган иқтисодий, техникавий ва саноат соҳасидаги ҳамкорликни ривожлантириш тўғрисида битим тузилган эди.

Франция илмий тадқиқотлар миллий маркази ташқи алоқалар маҳкамасининг директори Рене Одэ ТАСС мухбири О. Карасев билан суҳбатда бундай ҳамкорлик Совет Иттифоқининг ҳам Франциянинг ҳам манфа- [illegible]

ХАЛҚАРО МАВЗУДА

ТИНЧ ЕВРОПА ВА «ЕВРОПА ЯДРО КУЧЛАРИ»

22 ноябрда Хельсинкида кўп мамлакатларнинг иштироки билан тайёргарлик учрашуви бошланади, деб ҳозир тўла ишонч билан айтиш мумкин. Бу учрашувдан мақсад — хавфсизлик ва ҳамкорлик масалалари юзасидан Умумевропа кенгашининг тезроқ чақирилишини таъминлашдир. Европада бир авлод умри мобайнида иккита жаҳон уруши бўлган эди. Европанинг тақдирида туб ўзгариш ясашга ва бу қитъада мустаҳкам тинчлик бўлишини таъминлашга ёрдам бериши лозим бўлган кенгаш 1973 йилнинг биринчи ярмида чақирилса керак.

Социалистик давлатларнинг Европада кескинликни янада юмшатишга қаратилган ташаббуси муносабати билан империалистик пропаганда бу давлатларнинг қандайдир ғаразли ниятлари бор, деб туҳмат қилмоқда. Ваҳолонки, СССР ва қардош социалистик мамлакатларнинг Умумевропа кенгашига нисбатан тутган позицияси тамомила равшан ва принципиал позициядир: бу кенгаш аввало, иккинчи жаҳон уруши натижасида Европада вужудга келган чегараларнинг даҳлсизлигини мустаҳкамлаши лозим. Кенгашда қатнашувчи давлатлар ўзаро муносабатларини яхши қўшничилик ҳамда ҳамкорлик принципи, низоли масалаларни ҳал этишда куч ишлатишдан воз кечиш принципларига асосан уюштириш мажбуриятини олишлари кўзда тутилади. Бу эса Европанинг бир-бирига душман бўлган иккита ҳарбий-сиёсий блок — НАТО ва Варшава Шартномаси ташкилотига бўлинишини аста-секин тугатиш ва Европа давлатлари ўртасида ҳуқуқий тенглик ҳамда ўзаро манфаатдорлик асосида савдо-иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий алоқаларни янада кенгайтиришга йўл очиб берган бўлур эди. Совет Иттифоқи КПСС XXIV съезди маъқуллаган тинчлик программасини изчиллик билан амалга ошира бориб, ана шундай алоқаларни кенгайтиришга ҳаракат қилмоқда.

Совет таклифлари халқларга ва савдо-саноат доираларига шу қадар катта таъсир кўрсатмоқдаки, эндиликда Европада Умумевропа кенгашининг чақирилишига очиқ қарши чиқишга журъат этаётган бирорта ҳам ҳукумат йўқ. Аммо бу гапдан тинчлик ишига душман бўлган кучлар ва аввало АҚШдаги, шунингдек Европанинг ҳар бир йирик капиталистик мамлакатидаги ҳарбий саноат доиралари ўз кирдикорларини тўхтатдилар, деган маъно келиб чиқмайди. Кескинликни юмшатиш ғоясининг ўзи қуролланиш пойгаси туфайли бойлик тўплаётган қонхўрларга асло ёқмайди. Буюк Британия мудофаа министри лорд Каррингтон Англия консерваторлар партиясининг яқинда ўтказган конференциясида уларнинг позициясини жуда ошкора баён қилиб берди. «Бутун гап шундаки, — деб гап сотди лорд, — мудофаа билан кескинликни юмшатиш ўртасида зиддият бор. Одамларга кескинлик юмшаб бормоқда. Европа [illegible] тайёргарлик кўрилмоқда, қуролли кучларни ўзаро қисқартиришга ҳозирлик кўрилмоқда, дер эканмиз уларни мудофаа учун кўп маблағ сарф қилиш кераклигига ишонтириш қийин бўлади».

Каррингтон НАТОда аъзо бўлган Европа давлатларига мурожаат қилиб уларни ҳарбий харажатларни кўпайтиришга даъват этиши билан бирга «Европада тийиб турувчи кучлар» негизи сифатида Англия — Франция ядро кучларини вужудга келтиришни таклиф қилди ва «Англиянинг ўз иттифоқчиси Америка билан шерикчилигини сира бўшаштирмаслик»ни ҳам шарт қилиб қўйди. Англия ва Франциянинг мавжуд ракета-ядро кучларини бирлаштириш плани гарчи беозор план бўлиб кўринса ҳам у Европани икки қисмга парчалаб юборишни давом эттириш ва Францияни Шимолий Атлантика блоки ҳарбий ташкилотига яна қайтариш учун ҳаракат қилишни кўзда тутади. Британия парламентининг депутати консерватор Э. Грифитс «бу планнинг мақсади — Англия умумий бозорга кириши билан Францияни ҳам НАТОга қайтаришдан иборат» деб тан олди.

Бундан ташқари, Англия — Франция ядро кучларининг вужудга келтирилиши Германия Федератив Республикасидаги реваншчи доираларнинг ҳозирда бўғиб қўйилган иштаҳаларини яна очиб юборган бўлур эди. ГФРдаги ана шу доиралар Англия — Франция ядро [illegible] га эга бўлишни умид қиладилар. Шу сабабли, Лондонда чиқадиган «Таймс» газетаси таъкидлаб ўтганидек, Ғарбий Германиядаги баъзи арбоблар «ва хусусан Штраус ана шу кучларнинг вужудга келтирилишига зўр эътибор бермоқдалар».

Англиянинг ўзида ҳам, бошқа мамлакатларда ҳам лорд Каррингтон нутқи кескин норозиликка сабаб бўлди. Бу табиий бир ҳол эди. Британия «ядро қуролини тарк этиш ҳаракати» ташкилотининг конференцияси ўзининг махсус резолюциясида Европа ядро кучларининг вужудга келтирилиши Англиянинг осойишталигига таҳдидни кучайтириш билан бирга қитъадаги кескинликнинг бундан буён юмшатилишига тўсқинлик қилган бўлур эди, деб уқтириб ўтди. Оппозиция раҳбари Гарольд Вильсон лейбористлар ҳокимият тепасига келган тақдирда бундай кучларни вужудга келтириш йўлидаги ҳар қандай уринишларни «лейбористлар ҳукумати дарҳол бекор қилган бўлур эди», деб консерваторлар ҳукуматини огоҳлантирди.

Францияга келганда шуни айтиш керакки, президент Жорж Помпиду Каррингтоннинг баёнотидан бир неча кун кейин сўзлаган нутқида қуйидагиларни таъкидлади: умумий бозорга аъзо бўлган мамлакатлар мавжуд блокларни тугатиш йўлида, «қитъамизнинг икки қисми ўртасидаги иқтисодий, техникавий муносабатлар ва савдо муносабатларини ривожлантириш» йўлида ғов вужудга келтирмасликлари керак. Ана шу муносабатларни ривожлантириш «кескинликни юмшатиш ва хавфсизликни таъминлаш омилларидан биридир». [illegible]

С. ЛОСЕВ.
(ТАСС).

НОЯБРЬ ОБ-ҲАВОСИ

Кузнинг сўнгги ойи — ноябрда ҳароратнинг кескин ўзгариб туриши кутилади. Биринчи ўн кунликда ҳаво бир мунча иссиқ келади. Республиканинг жанубий районларида баъзи кунлари ҳарорат 25—30 даражагача кўтарилса, шимолида 15 — 20 даражадан ошмайди. Иккинчи ўн кунликнинг бошларида ҳаво совий бошлайди. Кечалари 3—8, Сурхондарё областида ҳатто 7—12 даража атрофида совуқ тушиши мумкин. Қорақалпоғистон АССРда эса ҳавонинг совиши 15—20 даражагача етади. Бундай совуқ шунингдек, Бухоро областининг яйлов ва чўл районларида ҳам кутилади.

Ой охирида ҳаво яна ўзгаради. Ўртача ойлик ҳарорат республика бўйича нормадан 1—4 даража пастроқ бўлади. Биринчи беш кунликда кўпгина областларда ёғингарчиликнинг бўлмаслиги, ҳавонинг қуруқ келиши кутилади. Кейинчалик ҳаво ўзгариб боради. Иккинчи беш кунликда ёққан ёмғир жалага айланиши мумкин. Ноябрнинг ўртаси ва охирида изғирин аралаш ёққан ёмғир қорга айланади.

Республиканинг катта территориясида ёғингарчилик меъёрига яқин бўлиб, нормадан ошмайди.

О. СПИРИДОНОВА,
САРНИГМнинг катта инженер-синоптиги.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА — 12.30 МОСКВА. 16.50 — ТОШКЕНТ. 16.55 — Пионерлар уйида. 17.55 — «Ёшлик» студияси кўрсатади. 18.45 — Ахборот. 19.00 — Футбол: «ПАХТАКОР» (Тошкент)— «МЕТАЛЛУРГ» (Запорожье). 20.45 — СССР 50 йиллигига. Комил Яшиннинг ижодий портрети. 22.00 — «Вақт». 22.30— ТОШКЕНТ. Ахборот. 22.45 — «Марҳабо, талантлар!» (Такрорий кўрсатув). ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 18.15 — МОСКВА. 22.00 — ТОШКЕНТ. «Спортлото»нинг бахтли олти рақами. 22.10 — «Здоровье». 22.30 — МОСКВА. УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 19.00—ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатувлари. 20.00 — Тошкент янгиликлари. 20.40 — Новаторларнинг телевизион клуби. 21.10 — Телеспектакль.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 1/XI да — Севги тумори.

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 31/X да Аяжонларим, 1/XI да Мирзо Улуғбек.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 1/XI да Менинг жаннатим.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — Куч аттракциони—ака-ука Новаклар. Постановкачи жаҳоннинг экс-чемпиони, СССРда хизмат кўрсатган спорт мастери, РСФСРда хизмат кўрсатган артист Г. Новак.

КИНО

Чигал излар — НАВОИЙ номли, «ВОСТОК», «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Шер қабри — «СПУТНИК» (жуфт соатларда, кундуз ва кечқурун).

Ҳайвон ва болаларга раҳм қил— «СПУТНИК» (тоқ соатларда). «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (жуфт соатларда, кундуз ва кечқурун).

Полиция комиссарининг республика прокурорига иқрори — (тоқ соатларда) — Мени топгин, Лёня (жуфт соатларда) — «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун).

Қизил мантия — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (тоқ соатларда, кундуз ва кечқурун).

Ғалабадан сўнгги жанг — «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

Қаҳрлилик қиссаси — «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

Муслим Магомаев куйлайди — «МОСКВА» (кундуз соат 5.30 минутда, кеч соат 9 да).

Мирзо Улуғбек номидаги
САМАРҚАНД ДАВЛАТ АРХИТЕКТУРА-ҚУРИЛИШ ИНСТИТУТИ
1972-1973 ўқув йили учун тайёрлов бўлимига

ТИНГЛОВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Тайёрлов бўлимига ўрта маълумотга эга бўлган (шу жумладан, техникум ёки ўрта ҳунар-техника билим юртини тугатиб чиққан) йигит ва қизлар, камида бир йиллик меҳнат стажи бўлган илғор ишчи ва колхозчилар ҳамда запасга чиққан ҳарбий хизматчилар қабул қилинади.

Тайёрлов бўлимига партия, комсомол ва касаба союз ташкилотларининг тавсияси бўйича саноат корхоналари ва қурилиш ташкилотлари, колхозлар ва совхозлар, шунингдек ҳарбий қисмлар қўмондонлигининг тавсияси ва йўлланмаси билан қабул қилинади.

Ҳарбий қисмлар томонидан берилган йўлланмалар ҳарбий хизматчининг запасга чиққан кунидан бошлаб бир йил мобайнида яройди.

Ўқишга тавсия этилганлар йўлланмадан ташқари қуйидаги ҳужжатларни тақдим этадилар: ариза, ўрта маълумот тўғрисида гувоҳнома (асл нусхаси), меҳнат дафтарчасидан кўчирма, иш жойидан характеристика, 3x4 см. ҳажмида бош кийимсиз туширилган 6 дона фотосурат ва соғлиғи тўғрисида медицина справкаси (286 форма). Паспорт, ҳарбий билет ёки ҳарбий рўйхатга олинганлик тўғрисидаги гувоҳнома шахсан кўрсатилади.

Ўқиш ўзбек ва рус тилларида олиб борилади.

Ўқишга имтиҳонсиз, суҳбат якунларига қараб қабул қилинади.

Машғулотлар 1 декабрдан бошланади. Ўқиш охирида тайёрлов бўлими тингловчилари якунловчи имтиҳонлар топширадилар. Имтиҳонларни муваффақиятли топширганлар кириш имтиҳонларисиз институтнинг 1-курсига қабул қилинадилар.

Ўқиш муддати 8 ой. Ётоқхонага муҳтож бўлганлар ётоқхона билан таъминланади.

Ҳужжатлар 15 ноябргача қабул қилинади.

Мурожаат учун адрес: Самарқанд шаҳар, Лолазор кўчаси, 64-уй.

МАРКАЗИЙ «ПАХТАКОР» СТАДИОНИДА

Бугун кеч соат 7 да СССР биринчилиги учун

ФУТБОЛ

«МЕТАЛЛУРГ» (Запорожье) — «ПАХТАКОР» (Тошкент) командалари учрашади.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.
БИЗНИНГ АДРЕС: 700.029, ГСП, Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, № 26 ◆ ТЕЛЕФОНЛАР эълонлар — 338142, коммутатор — 330249 дан 330258 гача.
Б. — 256. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 54697. Р. 03767.